

Innr. A. 24.703

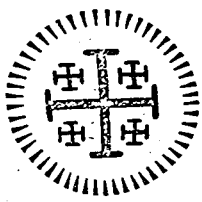
M. Theodorian-Carada

22.11.1913

SANTA

MELANIA

65205

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA PROFESIONALĂ, DIM. C. IONESCU

9. — STRADA CÂMPINEANU, — 9.

1913

8R-97

235.3:92 Santa Melania

92. (R:235.3) "

CONTROL 1953

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București

Cota 49425

1958

221/10

B.C.U. "Carol I" - Bucuresti

C50259

SÂNȚA MELANIA

I

TINEREȚILE MELANIEI

În Roma, pe colina numită Celiu, în mărețul palat al Valeriilor, s'a născut S. Melania. Cardinalul Rampolla, în frumoasa sa lucrare asupra Sântei¹⁾, s'a ostenit și a reușit, printr'o critică plină de erudițiune să determine cronologia privitoare la viața Melaniei, rectificând o mulțime de greșeli. Din lucrarea Eminentisimului Cardinal, știm cu siguranță că S. Melania a văzut lumina zilei în anul 383.

---

1) M. Card. Rampolla del Tindaro. *Santa Melania Giuniore Senatrice Romana. Documenti contemporanei e note.* Roma. Tipografia Vaticana. 1905.

Trecuseră dar, câteva zecimi de ani, de când S. Constantin cel Mare declarase creștinismul religie a Imperiului. Totuș păgânismul nu-și pierduse încă toată puterea. Multe familii se credeau ținute de un patriotism rău înțeles să păstreze riturile păgâne și să se închine idolilor, din respect pentru așa zisa lege strămoșească. La acest pretins patriotism, contribuia mai cu osebire faptul că în păgânismul antic, oamenii găseau o amortire a aceluși sentiment înăscut, care face că sunt excesivi de rari oamenii cari se pot lipsi de orice credință religioasă, și sunt foarte mulți cei ce se mulțumesc ușor cu o lege care nu are nimic potrivit pornirilor ori patimilor omenești. Din acest punct de vedere păgânismul antic, cu riturile sale rușinoase, cu zeificarea plăcerilor sensuale, satisfăcea minunat moravurile antice și pofta romanilor de a trăi în plăcere și desfrânare. Dar pentrucă așa e făcut omul, de-i este peste mână a mărturisi motivele joasnice cari îl fac să se ție ori să apuce pe o cale greșită, și romanii, cari rămâneau fideli idolilor, se încercau să se justifice printr'un cald pa-

triotism, printr'un naționalism neprihănit, ba unii mergeau chiar să facă sofisme, spre a dovedi că păgânismul e superior ca concepțiune creștinismului.

Și se găseau naivi cari îi luau în serios, cari admirau caldul patriotism al păgânilor, cari se înduioșeau la gândul că templele zeilor cărora Roma își datoră existența și mărirea, încep a fi deșarte. Alții chiar găseau că păgânismul e mai estetic și mai moral, decât legea lui Hristos.

Iar patrioții aceștia, esteții și moralistii, formau ceata celor ce-și vindeau voturile în Senat și în curii celor ce dau mai mult, pentru ca să se distreze privind cum se bat gladiatorii cu fiarele sălbatice, și petrecându-și timpul prin lupanare.

Căci eră oribilă viața Romei păgâne. În primul secol al mântuirii, cu limbi de foc căzute ca din cer, Vezuviul distruse Herculenum și Pompei, două orășele care se desfătau la poalele teribilului vulcan. Lava acoperi deodată întregul ținut și îngropă în sânul ei dovezi de ce eră viața romanilor vechi. Din cele ce s'au des-

gropat din Pompei, ne putem face o idee exactă de gradul de moleșire și de desfrâu a celor ce stăpâneau lumea veche.

Ceeace rămâne cu adevărat minunat, este faptul că din mijlocul acestui popor închinat numai plăcerilor vieții și banului, au putut răsări atâtea mii de mucenici, cari cu prețiosul lor sânge spălară Roma de petele ce o făceau demnă de soarta Sodomei și Gomorei, și o făcură vrednică de a ajunge centrul și podoba lumii creștine.

Se știe, că din primele timpuri ale creștinismului — chiar în zilele lui Sânt Petru — câțiva mădulari ai familiei imperiale și ai unora din cele mai ilustre familii patriciane, primiră botezul. Unii s'au învrednicit de cinstea muceniei, alții urmând pilda lui Nicodim și a lui Iosif din Arimateia, s'au mulțumit a mărturisii pe Iisus în taină; și s'au ostenit a îndulci, pe cât puteau, furia păgânilor persecutători.

În secolul IV, familiile patriciane cari trecuseră la creștinism erau foarte numeroase. Desigur, ele erau mult mai multe decât cele ce rămaseră credincioase legii

strămoșești. Dar mulți din acești creștini, ceruseră botezul mai mult spre a se face plăcuți Impăratului, decât spre a-și mântui sufletele. Acești creștini trăiau o viață de perpetuă transacțiune, între credința mărturisită și moravurile moștenite.

Dacă ar fi biruit tendința acestor creștini din tactică politică, creștinismul ar fi încetat de mult de a mai fi religia mântuirii și a înfrânării. Deci, spre a pune capăt acestor tendințe, Pronia mână la Roma pe S. Ieronim, pe ascetul acela care, prin asprimea vieței sale, prin vigoarea talentului și prin puterea înțelepciunii sale, ridică o furtună de care azi cu greu ne putem face o idee exactă.

Matroanele romane, la glasul lui, părăseau palaturile strălucite, desbrăcau vestmintele de porfiră și vison, se îmbrăcau în haine grosolane de lână și se încuiau în chilii sărăcăcioase, ca prin smerenie și înfrânare să dobândească viața de veci, singur și cel mai scump dar al omenirii.

Melania eră ultima odraslă a unui neam trecut nu tocmai de mult la creștinism, dar care îmbrățișase credința în sinceritatea inimii. Pe atunci însă nu eră rar

să găsești în aceeaș familie creștini evlavioși, călugări îmbunătățiți, alături de păgâni îndârjiți, apărători ai credinței strămoșești, de preoți slujitori ai idolilor. Cum vom vedea mai departe, chiar S. Melania a avut rude printre păgâni. Cu timpul aveau să dispară și aceste ultime rămășițe ale păgânismului. Erau să se convingă toți, că nu este o lege strămoșească vrednică de respect care să fie protivnică voinței ziditorului făptuirii; și că cea mai mare bucurie ce putem face străbunilor este să ne plecăm genunchii înaintea celui ce a spânzurat pământul pe ape, mărturisind credința întemeiată de El.

Cum am spus mainainte, familia Valeriilor eră creștină. Tatăl Melaniei, eră Senatorul Publicola, iar mama ei se numea Albina. Valerii se trăgeau din Valeriu Publicola, cel ce împreună cu Brutus fură cei dintâiu consuli aleși după detronarea ultimului rege. Neamul Valeriilor eră unul din cele mai vechi și din cele mai strălucite din aristocrația romană. Bunicul Melaniei, Valeriu Maxim, fusese în timpul său un bărbat de seamă. Intre anii 361

și 363, el ocupase înaltele funcțiuni de Prefect al Romei. Soția acestui Valeriu Maxim, fû vestita Melanie, Antonia Melania sau Cuvioasa Melania cea bătrână, cum îi zic istoricii bisericești. De origine spaniolă, bogată și nobilă, Melania cea bătrână eră fiica Consulului Antoniu Marcelin.

Bunica Melaniei noastre, fû una din matroanele romane care se pătrunse mai bine de nevoia unei vieți ascetice. Tânără — abia de două-zeci și douăde ani — ea rămase văduvă. Plină de zel duhovnicesc, doritoare a-și petrece văduvia în călugărie, ea lasă pe unicul ei fiu, Publicola, în grija tutorilor; și porni în Palestina, la S. Mormânt. Intreg Orientul, Egiptul și Palestina, răsunară în laude pentru milosteniile, ostênelile și posturile Melaniei. Fire combativă, Melania iă parte, cu tot focul sângelui spaniol, la luptele teologice ale monahilor orientali. Prietenia ei pentru Rufin, o face să-l susție în diferendele ce acesta avu cu S. Ieronim. În chestia aceaste Melania fû chiar nedreaptă cu S. Ieronim. Faptul acesta îndeamnă pe bolandiști, să pue la îndoială

că ar fi ea Cuvioasa Melania, a cărei adormire o cinstește Biserica la 8 Iunie.

Dacă ne gândim însă că Antonia Melania, a nutrit trei zile cinci mii de călugări urmăriți de arianul Impărat Valens, că însoțise în Palestina pe cei surghiuniți de arieni, că-i ajutase, îi îngrijise și îi apărase cu autoritatea ce-i dă față de cinovnicii împărătești, calitatea de senatoreasă, văduvă a Prefectului Romei; dacă ne aducem aminte că a trăit în chilia ei din muntele Maslinilor, înconjurată de călugărițele pe care le îndemnă la post și rugăciune, dând pilda posturilor și înfrângerilor celor mai strașnice; dacă mai punem în cumpană respectul și prietenia ce-i arată S. Paulin din Nola; apoi suntem în drept a socoti că tot pe Antonia Melania o cinstește Biserica la 8 Iunie. Zicem aceasta, cu atât mai mult că dacă excludem pe Ctitora Mănăstirii din Betleem, nici nu mai știm cine este acea Cuvioasă Melania.

Oricum ar fi însă, respectul cu care se vorbea la Roma de Antonia Melania, faima faptelor sale, trebuiră să influențeze pe tânăra ei nepoțică, care îi purtă numele

și care mai târziu, aveà să întreacă prin strălucirea cuvioșiei sale pe ilustra ei bunică.

Buni și pioși creștini erau și părinții Melaniei. Publicola, Pretor încă din cea mai fragedă tinerețe, fù mai târziu Consular ¹⁾ în Campania și Protector al Beneventului. Prin moartea fraților săi, el deveni singurul moștenitor al Valeriilor Maximi și astfel cel mai bogat membru al Senatului. Crescut în legea creștină din copilărie, el ținù să lege prietenie cu marii ierarhi ce străluciră în veacul IV. Este cunoscută corespondența ce întrețineà cu S. Augustin, Episcopul Iponei. Cu toate acestea, Publicola nu reușise a disprețui cu totul cele lumești; el țineà mult la nobleța neamului său și înțelegeà a trăi potrivit rangului său social. Căsătorit cu Albina, descendentă a Ceionilor, o altă ilustră familie aristocratică; în casa lor se trăia în lux și bogăție, așa cum trăiau patricianii din timpul acela. În palatul Valeriilor, pe muntele Celiu, printre

---

1) Consulari se numeau, în secolul IV, guvernatorii acelor provincii, care altădată fuseseră cârmuite de proconsuli.

bronzuri de tot felul, în odăi pardosite cu marmură prețioasă și căptușite cu mătăsurile cele mai scumpe, foiau mii de robi și slugile care erau nelipsite în curtea unui senator roman. La marginea havuzurilor, ce țâșneau apa rece adusă din vârful munților, și la umbra palmierilor sădiți de strămoși; printre lămâi și portocali, Albina își petrecea zilele, când făcând broderii elegante în mijlocul lucrătoarelor îndemânaticе, când stând de vorbă cu matroane de seama ei. Iar Publicola, mare iubitor de haine frumoase și de controverse teologice, adesea își ospătă colegii din senat cu mese ce țineau ceasuri întregi și costau parale multe. Alte ori discută cu aprindere chestii bisericești cu câte un episcop venit în Roma, de prin țările unde avea el proprietăți întinse și pe care îl uimea prin bogăția bibliotecii sale.

Mândru de strălucirea familiei sale, bizuindu-se pe faptul că fica lui era cea mai avută romană, Publicola se osteni ca Melania să întreacă pe copilele de vârstă ei, nu numai prin nobleță și prin bogăție, dar și prin eleganță și înțelepciune. Șease-

zeci de slujnice, nu aveau altă treabă decât a îngriji de ultimul vlăstar al Valeriilor Maximi. Care, îi coseau rochii croite din stofele cele mai scumpe, aduse din Indii și de pe unde nu gândea; care, se osteneau să dea părului Melaniei culoarea cea mai frumoasă, ungându-l cu uleiuri cumpărate cu bani mulți din Asia Minoră. Unele îi făceau rufe subțiri, altele o spălau cu parfumuri prețioase, altele îi pieptăneau părul cu măiestrie neîntrecută de nimeni în Roma. Giuvargiții din Armenia și din Persia, vindeau lui Publicola, pentru Melania, diademele cele mai frumoase, brațuletele cele mai scumpe.

Grămăticii iscușiți o învățau să scrie frumos, ritori vestiți îi destăinuiau tainele limbii latine și eline. Dascăli neîntrecuți o împărtășeau cu tot ce știința antică socotea vrednic de învățat. Cântăreții și zugravii cei mai prețuiți, învățară pe Melania meșteșugul lor. Și toți se minunau de ușurința și îndemânarea cu care Melania își însușea cele ce i se spuneau, ori i se arătau.

Roma întregă admiră în fiica lui Publicola frumusețea feții și mlădierea tru-

pului, ca și înțelepciunea minții și eleganța talentelor ei. Numai ea, se simțea nenorocită în mijlocul acesta lumesc.

Dela roabele ei — mai toate creștine — ea auzea laude pentru bunica ei, Antonia Melania, și pentru vieața ce cuvioasa aceea o ducea în monastirea ei din Beteleem. În biblioteca tatălui său erau toți clasicii latini, dar nu lipseau nici scrierile Sântșilor Părinți. Din citirea lor, din predicele călugărilor ce se perindau la Roma, venind din Egipt și din Palestina, din respectul cu care ei vorbeau de Cuvioasa Melania cea bătrână, din exemplele ce-i dădeau rudele ei, S. Marcella, Asella, S. Paula și S. Paulin din Nola, Melania își făcu o mentalitate cu totul alta decât ceceea domneă în casa părintească. Ea se aprinde de dorul să pășească pe urmele Antoniei Melaniei, și se destăinuește părinților ei.

Rezultatul acestei destăinuiri, nu corespunse de loc așteptărilor Melaniei. Eră tocmai în timpul când aristocrația romană se gândea chiar să isgonească din Roma pe călugării ce propovăduiau ascetismul. Lumea intrase la grijă mare, îi eră frică

că tot înmulțind numărul călugărilor și al fecioarelor, patriciatul roman va pierde bogăția și puterea cu care era obișnuit de veacuri. În așa condițiuni, nu este de loc de mirare că Publicola nu voi să audă de călugărirea fiicei sale. Au azi nu sunt părinți nebuni, cari se cred datori a împiedica cu forța vocațiunea religioasă a copiilor lor?

Publicola decise ca Melania să se mărite: și, ea copilă ascultătoare, se supuse voiei părinților ei.

În gândul lui Publicola, ea era să dea Romei alți Valerii, cari să ducă faima neamului în veacurilor următoare. Pentru aceasta, până nu împlinise patru-prezece ani, Melania fu măritată cu un văr al ei, Pinian, care și el deabia împlinise șaptesprezece. Fiind dat că nu de mult, prin lege împărătească se oprise nunta între veri buni, e sigur că Pinian era rudă mai depărtată cu Melania. Cardinalul Rampolla crede că erau veri al doilea.

Valeriu și el, căci era din ramura Valerilor Severi, Pinian primise o educație aleasă creștină, avea avere frumoasă, și

din toate privirile erà vrednic a fi soțul Melaniei.

Melania se îuvoise cu atât mai ușor la nunta aceasta, cu cât Pinian îi erà prieten din copilărie, aveau simpatie unul pentru altul, și erà mulțumită că i se dă de bărbat un tânăr pios, blând și simpativ. Apoi Melania simțea cât o iubește Pinian, și se credea destul de tare spre a converti pe Pinian.

Căci Melania avea o voință de fier, și știà să și-o impue în cele mai grele împrejurări. Nu reușise ea, sub ochii lui Publicola, a se îmbracă după voia ei, punând sub mătășurile ce o împodobiau pe dinafară, cămăși groase de in ordinar și haine aspre de lână? De ce dar nu ar convinge pe bunul Pinian, să o respecte și să trăiască împreună ca frații?

Cu aceste gânduri merse Melania în fața altarului și chiar în ziua nunții destăinui lui Pinian planurile ei. Pinian iubea mult pe Melania; copila știà aceasta, și mireasa îi cere în seara nunței să-i jure că vor trăi după chipul îngerilor. Grea încercare pentru Pinian care ținea la Melania, nu erà pregătit a trăi călugărește

și avea mare dorință de a lăsa în urma lui moștenitori.

În chilia mirilor se petrecea o adevărată tragedie. Melania îi promite cea mai desăvârșită supunere, se arată gata a i dărui toată averea ei, în schimbul fecioriei. Pinian șovăește, amândoi au lacrimi în ochi și în fine un copil de șaptesprezece ani promite unei fete de treisprezece, că se vor călugări după ce Dumnezeu le va da două copii.

Curând un prunc — o fată — veni să înveselească palatul Valeriilor. Părinții copilei o închinară Domnului și hotărîră că fiica lor va fi călugăriță. Legănând rodul lor, Melania și Pinian, plănuesc cum o vor călugări când va fi de șescesprezece ani, cum îi vor clădi o mănăstire frumoasă și își fac nădejde că primul lor copil, mai curată ca ei, le va deschide porțile raiului. Dar, iubită de Dumnezeu, prunca se duse în cer; și părinții ei se mângâiau cu siguranța ce aveau, că de atunci un înger se roagă pentru cei rămași singuri pe pământ.

În vara anului 403, Melania adăstă alt copil. Se pare că nașterea se prezintă în

condițiuni rele. În tot cazul ea avea pre-simțirea unor mari greutăți și vrea să se ducă a petrece o noapte în rugăciune la mormântul S. Arhidiacon Laurenție. Se arată însă așa de slăbită, încât Publicola și Albina o împedecară a-și da o așa de mare osteneală. De nevoe, Melania se supuse; dar cum se înserează se furișă în paraclisul lor particular, și petrece toată noaptea rugându-se. Servitoarele o găsesc dimineața în paraclis, zdrobită de osteneală, și ea, prin daruri se asigură, că nimeni nu va spune părinților ei de ce este așa de ostenită. Spre seară însăși Albina, o ia și o duce la Biserica S. Laurenție.

Biserica aceasta trăește și azi. Bătrână de aproape două mii de ani, după ce prin trecerea vremii, pământul s'a ridicat împrejurul ei; acum servește de suterană a Bisericii celei noi, pe care a ridicat-o Papa Piu IX care odihnește, și el acum, în suterană nu departe de racla Sântului Laurenție.

Intorcându-se dela S. Laurenție, Melania fû apucată de durerile nașterii. Pruncul născut muri peste câteva ceasuri, și zilele Melaniei erau în pericol mare.

La rândul lui, Pinian pornește spre Biserica S. Laurentie, și ceasuri întregi, în genunchi, lângă racla S. Laurentie, Pinian se roagă pentru Melania.

Pe când, cu lacrimi în ochi, el cere S. Laurentie să prelungească zilele Melaniei, o roabă de ale Melaniei intră în Biserică și îi aduce un bilet de la stăpână-sa. «Dacă vrei să scap, făgăduiește Domnului că vei rămâne de acum înainte în curăție și pe dată Dumnezeu mă vindecă».

Asta era mesagiul Melaniei către Pinian, și Pinian iubea prea mult pe Melania, ca să mai stea la gânduri. El se legătui în fața altarului și porni spre casă, plin de speranță. Acolo văzu cu ochii minunea. Aceea pe care doctorii, cu câteva ceasuri mai înainte, o considerau pierdută, era acum în afară de orice pericol.

Amândoi mulțumiră Domnului și reînnoiră legământul făcut de Pinian la S. Laurentie. A doua zi ei cerură lui Publicola voe a se retrage din lume, dar găsiră pe Publicola neîndurat. Ce ar fi zis lumea? Cum s'ar fi putut apăra el de cei răi?

Și mulți răi erau în lume. Răi erau

cei ce imputau moartea Blesilei lui S. Ieronim și cereau să fie exilat marele ascest. Rău eră vestitul Pretextat care nu încetă cu laudele păgânismului și își bătea joc de Cuvioasa Lia Văduva. Răi de aceștia se găseau chiar printre creștini, căci eră creștin cel ce strigă în for: «Dacă se tot înmulțesc călugăriile, eu mă lapăd de Hristos»¹⁾.

Cine a zis oare că istoria nu se repetă? Tocmai pentru că istoria se repetă, fiindcă și acum ca și în veacurile din trecut, Domnul nu părăsește pe cei ce sunt ai Lui; Melania se apropiă de călugărie.

Câteva luni numai după ce se opusese la călugărirea Melaniei și a lui Pinian, Publicola căzu bolnav în pat. La ceasul morții, când omul se desparte de tot ce-i lumesc, când fiecare simte ce deșertăciune este viața pământească, se deschiseră și ochii lui Publicola. Acum numai aveă de ce se teme de cei răi, acum singura teamă eră să nu fi nemulțumit pe Domnul, prin prea marea iubire de cele lumesti.

---

1) Puech. Un réformateur de la société chrétienne au IV siècle. S. Jean Chrysostome et les moeurs de son temps. Paris. Hachette. 1891. Pag. 252.

De aceea dar, acum Publicola chiamă lângă el pe Melania și pe Pinian, și le zice: „Rogu-vă dragii mei, iertați-mă, căci rău am mai păcătuit eu, din prostia mea. Impedicându-vă să vă împliniți cereasca dorință a voastră, v'am întristat pe voi. Acum mă duc la Domnul să dau seamă de ale mele și voi rămâneți singuri stăpâni pre ale oastre. Faceți dar cum ați hotărît voi, precum v'a luminat Dumnezeu. Eu atât vă rog numai, prin rugăciunile voastre îndulciți mânia Domnului din-spre mine, dobândiți-mi iertare de păcate dela Dumnezeu, stăpânul a toate“.

Publicola închise ochii în primăvara anului 404. Melania și Pinian de atunci rămaseră stăpâni pe soarta lor.

Cu moartea lui Publicola, la nouăsprezece ani, se închid tinerețile Melaniei. De atunci ea începe viața de lupte și de jertfe, viața aceea care aveă să o așeze în rândul celor mai aleși dintre sântii Domnului.

II

SĂNTA MELANIA IN ITALIA

În secolul IV călugărirea nu se făcea cu formele de azi. Atunci fecioarele primeau din mâinele arhierelui haina de lână, brâul de piele și vâlul cel negru; preotul binecuvânta pe văduvele ce se călugăreau; cei căsătoriți îmbrăcau singuri chipul îngeresc, ca unii ce făceau lucrul acesta dela ei și numai dela ei.

De aceea dar, Melania lepădă singură hainele cele frumoase și îmbracă rochia de lână cafenie, își încinse mijlocul cu o curea de piele și își învălui capul cu o cârpă neagră. Odată cu ea se călugări și Albina, mama ei.

Pinian avea slăbiciune mare a se îmbracă elegant, și ținea mult la veștmintele

lui. El se cam leneveà, când erà vorba sã se îmbrace strict cãlugãrește, și cãutã sã pãstreze oarecare eleganță în port. Negreșit, luase și el haine cãlugãrești, dar calitatea stofelor, croiala hainelor lui trãdau încã ceva lumesc. Melania erã mãhnitã vãzându-l cã pregetã a pune pe el stofele cele mai grosolane, cã ține încã la croiala hainelor. În vieața sãntei, biograful Melaniei povestește cu ce delicatețã și dibãcie reuși ea sã smulgã din sufletul lui Pinian și aceastã ultimã legãturã lumeascã.

Se vede cã palatul Valeriilor, nu erã tocmai potrivit pentru noua vieață ce îmbrãțișarã stãpânii lui. Ori, poate cã el le aduceã aminte un trecut dureros, la care Melania nu voiã sã se mai gândeascã nimeni. Oricum, curând dupã moartea lui Publicola, Melania și ai sãii, pãrãsirã mãrețul palat din Celiu și se așezarã într'o vilã, ce Melania aveã în apropiere de Roma. Campania romanã erã plinã de vile, unele mai frumoase ca altele. Au trebuit sã treacã pe acolo hórdele barbare, sã vieveacul de mijloc, ca drãgãlașa Campanie, sã se transforme într'un pustiu, plin de

tristete. La începutul secolului V, înainte de invazia lui Alaric, vilele patricienilor se țineau lanț, și erau uneori mai mari și mai frumoase decât chiar palaturile urbane. Vilele romane, erau moșii întinse, adevărate domenii, cu plugărie sistematică, cu robi nenumărați, cu vite frumoase, cu vii îmbelșugate. În mijlocul acestor domenii se ridică vila, în care găseai tot ce trebuie, atât pentru exploatarea agricolă, cât și pentru plăcerea patronilor. Pe lângă hambare, grajduri, magazii și pivnițe; nu departe de locuințele robilor, în mijlocul unui parc imens, găseai vila propriu zisă, un palat în toată puterea cuvântului. Oaspeții admirau mulțimea camerilor, răcoreala atriilor, bogăția bibliotecilor, eleganța sofrageriilor, măestria cu care era croit parcul, arta cu care era împodobit de arbori și de statui lucrute de cei mai vestiți artiști. Nu rareori, patronul avea la vila lui circuri și hipodroame, destinate a-l face să nu fie lipsit la țară de nici una din plăcerile Capitalei. Vilele suburbane, erau vestite pentru grădinele lor și pentru confortul care făceau din ele

niște delicioase cuiburi de odihnă, de recreație și de studiu.

Valerii aveau multe și întinse moșii împrejurul Romei. Până în zilele noastre au rămas urme de stăpânirea lor la Ostia și pe Via Appia. Pe strada Ardea, în Ostia, se găsesc locuri numite Vallerano, numire derivată din Fundus Valerianus sau Valerianum. În mijlocul Viei Appia, era vila unde se retrase Melania cu ai săi. Vila aceasta era una din cele mai frumoase vile dinprejurul Romei. Ea fusese clădită și înfrumusețată de familia Quintiliilor. Sub împăratul Comod, un Quintilius fu ucis pentru credința lui creștinească; iar averea lui întreagă, în care intra și vila Quintiliană, fu confiscată de fisc. Mai târziu descendenții lui o revendicară dela fisc și prin stingerea ultimului vlăstar bărbătesc al ginteii Quintiliane, vila și toată averea Quintililor trecu în patrimoniul Valerilor Maximi ¹⁾.

În vila Quintiliana, după Via Appia, Melania, înconjurată de servitoarele din care își făcuse surori de călugărie, își

---

1) Rampolla. Santa Melania. Pag. 176 și urm.

petrecea timpul lăudând pe Domnul în cântări duioase ziua și noaptea; copiind frumos și cu băgare de seamă Sfintele Scripturi, și ostenindu-se cu postul și înfrânarea cea mai desăvârșită. Soțul și mama ei, urmau aceeaș vieță, ascultând sfaturile Melaniei, ca pe ale unui părinte duhovnicesc.

Și ea căută să întrecă pe toți prin smerenia și ostenelile ei. Aflând că Asela, ruda ei, și-a transformat palatul după Aventin în Mănăstire de maici, și că ea nu mănâncă decât la cinci zile odată; Melania se decise să postească la fel. Dar îi fu peste putință să urmeze regimul acesta. Incepù să mănânce odată pe zi, micșorându-și în fiecare zi porția, în așa chip încât cu încetul reuși să nu mai aibă nevoie de mâncare decât la două zile odată.

În afară de post și rugăciune, Melania se îndeletnicea cu tot felul de milostenii. Marile ei venituri le împărțea săracilor, din ele ajută pe călugării nevoiași și bisericile. Știind bine că nici fecioria cea mai nevinovată, nici cea mai aspră curăție, nici înfrânarea și posturile cele mai

grele nu folosesc nimic sufletului, de nu are smerenie, dacă este lipsit de dragoste, de nu e milostiv; Melania nu pregetă nici un minut când e vorba de a smeri, de a mângâia pe cei scârbiți, de a ajuta pe cei săraci.

Cu chipul acesta faima vieții sale pătrunse până la hotarele Imperiului, hotare care atunci erau și marginile lumii cunoscute. Prin monastirile din Egipt și Palestina se zicea că Antonia Melania a reînviat mai strălucită și mai cuvioasă în nepoata ei, în Valeria Melania.

Și vila Quintiliană nu era numai o monastire sfântă, de unde ziua și noaptea se înălțau rugăciuni Domnului; dar și metocul tuturor arhierilor și al călugărilor cari alergau la Roma de prin toate colțurile pământului, ca să ceară ajutor și binecuvântare dela urmașul Verhovnicului Petre.

Melania îi primea pe toți cu dragoste fiască, îi găzduia și îi ospăta cum putea mai bine. La plecare le dădea nu numai merinde de drum, dar și daruri bogate pentru monastirile, bisericile și săracii din eparhiile lor.

În Via Appia, la Melania, se opresc episcopii plecați din Constantinopole spre a cere Papii să facă dreptate cu vrăjmașii S. Ion Chrisostom. Cei ce aduseră Papii Inochentie apelul lui Chrisostom, fură găzduiți de Melania. Așa făcù Cuvioasa noastră cunoștința lui Pansofie Episcopul Pisidiei și a lui Dumitru al Galatiei; așa cunoscù pe Papiu Sirianul și pe Eugeniu al Frigiei. Când vrăjmașii S. Arhiepiscop al Constantinopolei, goniră din Bizanț pe Teocten, pe Chiriac al Sinadelor și pe Evloghie al Apamiei, tot Melania îi găzdui la ea și căută să le îndulcească exilul. Și Paladie, Episcopul din Elinopole, pomenește de chipul cum Melania primea și milostivea pe arhierii ce veneau din Orient la Roma ¹⁾.

Dela toți episcopii și călugării aceștia, Melania auzea laude pentru vieța minunată ce petreceau în pustiiile Africei și ale Palestinei, miile de cete călugărești. Stând de vorbă cu acești cuvioși, Melania se aprinde de dorul de-a vedea cu ochii pe părinții aceia, și a dobândi

---

1) Rampolla. Santă Melania. Pag. 192 și urm.

dela ei binecuvântare și învățătură sufletească. Se decide dar să urmeze învățătura ce Domnul Nostru Iisus Hristos dete bogatului, când îi spuse să-și vândă averile și să le împartă săracilor. Se hotărî să împartă săracilor averea Valeriilor, și apoi, după ce o va împărți celor nevoiași, să se ducă la Ierusalim ca să-și sfârșească zilele în schimnicie aproape de Sfântul Mormânt.

Pentru a-și pune însă planul în lucrare, Melania trebui să înceapă prin a se desface de proprietățile ce formau avutul Valeriilor. Pentru aceasta avu' ea să îndure multe greutăți, pe care nu le putu birui decât grație cerului, care îi veni în ajutor tocmai atunci când omenește nu mai erà nimic de sperat.

Averile senatorilor, serveau nu numai pentru a permite aristocrației romane să trăiască în belșug, dar din ele se înfruptà tot poporul roman; căci senatorii erau obligați să dea pe cheltuiala lor jocuri și serbări publice, de care nu se puteau lipsi romanii cei vechi. De aceea averile lor erau supravegiate de Senat. Senatul ținea un registru în care erau trecute toate

proprietățile membrilor lui, și se pare că acești senatorii constituiau un fel de majorate, pe care detentorii lor nu le puteau cheltui fără nici o regulă. Patrimoniul senatorial era grevat de o sarcină : aceea de a înveseli poporul cu petreceri publice foarte costisitoare. Apoi asupra patrimoniului senatorial, aveau drepturi eventuale, rudele care se țineau chemate prin dreptul succesoral să posedă o dată direct, sau prin moștenitorii lor, un astfel de patrimoniu.

Dacă în familiile patriciane, călugărirea Melaniei și a lui Pinian scandalizase pe cei ce nu pricepeau de loc, cum e cu putință ca cineva să se lipsească de bunăvoie de foloasele ce aduce bogăția și puterea ; rudele de mai aproape ale lor tăceau din gură, ba chiar găseau cuvinte de laudă pentru cuvioșia lor.

Că cheltuiau venitul lor în milostenii, nu aveau nimic de zis. Cei mai egoiști găseau în călugărirea lor, destule avantagii pentru ei. Pinian și Melania, călugări, nu mai erau vorbă să aibă copii. Mai curând sau mai târziu, bogățiile Valerriilor Maximi vor trece la ei. Fratele lui

Pinian, Valeriu Sever, se consideră de drept presumpțivul lor moștenitor, și deschide ochii în patru, ca frate-său și cumnată-sa, să nu înstreineze nimic din fondul ce posedau. Să fie mulțumiți că nu le cere nimic din marile lor venituri, și că nu zice nimic că se duc milioanele în milostenii, împărțite la călugări și la săraci, în clădiri pioase.

Gherontie, biograful Melaniei, ne spune că aveă cuvioasa un venit de o sută douăzeci mii lire de aur, pe an. Cardinalul Rappolla calculând venitul acesta în monetă modernă, ajunge la cifra de 116.400.000 lei venit anual. Cifra aceasta a speriat pe unii. Abatele d'Alès și Vicontele d'Avanel, se îndoesc că poate fi vorba de lire de aur; ei cred că biograful Melaniei vorbește de bani de aur, adică de un venit anual de 1.800.000 lei. Paul Allard și Diekamp, acceptă însă calculul Cardinalului, și au perfectă dreptate. Căci nu se cade să ne speriem de venitul acesta colossal. Să ne gândim numai ce venituri au azi Rotschilzii europeni și Rokfelerii americani, și va trebui să recunoaștem toți că nu e așa imposibil o acumulare colosală

de avuții. Apoi nu trebuie uitat, că de câteva secole, patricianii romani stăpâneau lumea întreagă, adunând adesea numai într'un singur proconsulat averi imense. Din provinciile pe care le administrau cu mult talent, dar cu foarte puțină îndurare pentru avutul populațiunii indigene, toți veneau însoțiți de sute și mii de care pline cu aur și argint, cu pietre scumpe și alte lucruri de preț.

Dacă ne ducem cu gândul la avuțiile adunate de Lucullus în Asia, la averea făcută de Sallustiu pe timpul unei singure propreturi; apoi siliți suntem a recunoaște că dreptatea este în partea Cardinalului Rampolla, că venitul Melaniei trecea peste o sută de milioane pe an.

Fiindcă averile senatoriale erau menite a da luciu trebuincios vieții poporului-domnitor al lumii, din venitul lor se dedeau serbări populare, se întrețineau clienții, se îndestulă plebea leneșă și iubitoare de petreceri. Lucullus cheltuia mai bine de un milion numai la un singur ospăț, oferit prietenilor săi. Un senator din cei mai săraci, Simacus, a cheltuit aproape două milioane de lei (1.850.000) cu ser-

bările date la alegerile fiului său ca pretor. Și Valerii cari dela întemeierea republicei și până în veacul al IV-lea — adică aproape o mie de ani, — fuseră între înalții magistrați, fatalmente au trebuit să acumuleze o avere colosală.

Valeriu Sever, presuntivul moștenitor al acestei averi, se credea foarte generos prin aceea că nu zicea nimic despre chipului cum Pinian, fratele lui, cheltuiă venitul averii cu adevărat strămoșești.

Cât eră însă de hotărît a apăra fondul, să văzû în momentul când Melania se decise a da libertate tuturor robilor ei. Biserica creștină nu a încuviințat niciodată sclavia, desființarea robiei se datorează numai ideilor creștine. Dacă din nevoia timpurilor, Biserica nu s'a opus cu putere legiurilor cari legitimau robia; totdeauna ea a îndemnat pe creștini să renunțe a stăpâni suflete omenesti. Eră dar foarte natural ca Melania, să se gândească la emanciparea robilor ei. Dintre tinerele ei sclave, ea făcuse călugărițe. Dar eră absolut imposibil ca toți cei opt mii de robi ai săi, să se gândească la monahism. In

anul 404, Melania își dete pe față intențiunea de a-i liberă pe toți.

După cursul de atunci, când un sclav se vindea 5—600 lei, ea se despărțea de un capital de peste cinci milioane. Deci dar, Valeriu Sever intră în joc. Toată lumea îl consideră ca autorul moral al revoltei robilor, cari declarară că nu vor libertate și cerură — dacă Melania nu are nevoie de ei — să fie trecuți în stăpânirea lui Valeriu Sever.

Din însăși această din urmă cerere, se vede bine că fratele lui Pinian nu eră străin de răsvrătirea robilor Melaniei. Dar ca să fim drepți, trebuie să recunoaștem că miile acelea de sclavi, desobișnuiți în mai multe generațiuni de a trăi de capul lor, au putut gândi cu groază la ceasul când singuri vor trebui să se întreție din munca lor, nemai având nici un alt ajutor afără de puterile lor.

Pe față intră în luptă Valeriu Sever cu Melania și cu Pinian, când auzi că vor să-și vândă proprietățile lor. Afără de moșiile ce aveă în Italia și în Sicilia, Valerii aveau domenii întinse în Bretania, în Gاليا, Spania și în Orient. Numai o singură

moșie, din cele ce aveau în Africa, eră așa de întinsă încât în ea erau doi episcopi, cari cârmuiau locuitorii domeniului acela. Și mai aveau moșii și prin Numidia, în Mauritania și prin alte locuri.

Tot avutul acesta, eră menit — după uzul romanilor — să servească familiei, «avutul trebuiă să slujească la strălucirea neamului». Avera senatorilor eră considerată și de senatori și de rudele lor, ca o fundațiune de utilitate publică. Ea nu putea fi risipită cu una cu două. Melania și Pinian erau apoi foarte tineri. Pinian nu aveă încă 25 de ani, și chiar de-am admite că ei își căpătaseră ertarea vârstei prin grație imperială; tot eră în dreptul ei familia să-i considere de risipitori și să ia măsuri ca averea să nu piară.

Răsvrătirea robilor, protestele lui Valeriu Sever, interesele castei senatoriale, toate acestea se uniră spre a face ca Senatul să nu se învoiască la vânzarea proprietăților valeriane.

Din fericire pentru Melania, tocmai pe când se luptă cu neamurile ei și cu reaua voință a Senatului, tocmai atunci Șerena veni să locuiască Palatul Cezarilor, pă-

răsit de Impărații ce îndrăgiseră Bizanțul. Serena, nepoată și fică adoptivă a Impăratului Teodosie, eră soția viteazului Stilicone și soacră a Impăratului Honorie. Ea și soțul ei, stăpâneau Italia, căci întregul Imperiu eră apărat de brațul lui Stilicone. Amândoi erau buni creștini și Regina Serena, auzise dela episcopii pe cari îi cinstea și respecta, de marile merite ale Melaniei. Prietenii Melaniei o îndemnară dar să ceară protecția Serenei, în diferendul ce avea cu Senatul și cu cumnatul ei. Insoțită de arhierii și urmată de servitori purtând daruri prețioase, Melania eși într'o dimineață din vila Quintiliană și porni spre Palatin. Gherontie povestește amănunțit vizita aceasta, și este înduioșat de chipul cum Serena primi pe descendenta Valeriilor. Ea spune Reginei păsul ei și îi cere dreptate. Melania nu e o risipitoare, ci o înțeleaptă mânăitoare a averii sale. Cu averea ei, ea vrea să-și zidească palate neperitoare în Cer, în care vor încăpea toți ai ei, și așa strălucirea neamului va fi tot mai mare. Nici Senatul nu are de ce să se opue la planurile Melaniei, căci poporul întreg se va

înfruptă din milosteniile sale. Serena se minunează de atâta cuvioșie, și se arată gata a pedepsi pe toți cei ce s'au pus în calea Melaniei. Cuvioasa se roagă însă să nu li se facă nici un rău, și este mulțumită dacă Serena va ridica poprirea Senatului. Serena face mai mult, obține dela Honoriu un edict prin care se ordonă guvernatorilor a îngriji de vânzarea proprietăților Melaniei, și o concediază cu cinste mare. Gherontie ne spune că Serena nu numai nu primi nici una din darurile ce i-a adus Melania, dar opri și pe curteni a lua ceva din ceeace trebuie să fie al săracilor și al bisericilor.

Curând după audiența aceasta, se încep vânzarea moșiilor Melaniei. De prin toate părțile lumii veneau în vila Melaniei bani și zapise de datorie, căci cumpărătorii nu puteau plăti totul peșin. Și săracii se înfruptau din banii trimiși Melaniei, călugării erau milostiviți, bisericile se împodobeau tot mai mult.

Dar iată că vine nenorocitul an, când goții pătrund în Italia și ajung la porțile Romei. Zăpăciți, romanii nu mai știu unde să-și pue capul. Soldații ucid pe

Stilicone, pe care pe nedrept îl bănuiesc complice al goșilor. Senatul declară pe Serena trădătoare și o condamnă la moarte. Goyau crede că pe lângă zăpăceală, Senatul ucizând pe Serena, voi să se răzbune de aceea, că-i sfărâmasese hotărîrea relativ la proprietățile Melaniei.

În zăpăceala ce cuprinsese pe romani, păgânii cred că pot ridica capul. Pompeian, Prefectul Romei, un păgân îndârjit, cere Senatului să restabilească cultul idolilor. Senatul îi face pre voie. Pentru a mulțumi pe Alaric, i se dase tot aurul și argintul ce se găsea încă prin templele idolilor. Această jertfă era în ochii lui Pompeian o profanare, și el se gândește a o îndrepta cu ajutorul banilor Melaniei. Prefectul vine înaintea Senatului și cere să se confişte averea Melaniei. Cu banii ei trebuiau împodobite templele idolilor și acoperite pierderile ce Roma suferise dela Alaric. Senatul era gata să încuviințeze cererea Prefectului când «deodată, scrie Gherontie, se răsculă poporul, din cauza că nu mai aveà pâine». Prefectul fù scos din tribunal și fù ucis cu pietre. Ca să înțelegem bine răscoala, trebuie să

știm că în lipsa aceea nimeni, afară de Melania, nu se gândise la poporul lipsit de hrană. Plebea care era hrănită cu pâine dela Melania, a simțit ce pericol o amenință dacă se confiscă averea Cuvioasei noastre. La vila Quintiliană nu se știa nimic de planurile lui Pompeian. Ei nu aflară lucrul decât odată cu vestea morții Prefectului. «Când știură tot ce s'a petrecut, mulțumiră lui Dumnezeu că nu a reușit gândul lui Pompeian, dar se mâhniră de uciderea lui».

Cu doi ani înainte de lucrurile astea, la 406, Melania se duse la S. Paulin din Nola. Rampolla arată că vizita aceasta o făcu Melania în luna Ianuarie.

S. Paulin era văr cu Melania Antonia și prin urmare un fel de unchiu al Melaniei noastre. Cardinalul spune că S. Paulin era văr primar cu C. Melania cea bătrână. Spaniol de origină, născut și crescut în Galia, S. Paulin ¹⁾ fusese discipol al lui

---

1) Asupra S. Paulin din Nola, vezi André Baudrillart. *Saint Paulin, évêque de Nole și L'abbé F. Lagrange. Histoire de S. Paulin de Nole.* Despre acest sfânt există o teză susținută în 1904, la Universitatea din București, pentru obținerea gradului de licențiat în teologie de către G. Popescu-Frățilești.

Ausoniu. Când acest ilustru retor fù ridicat la Consulat, în zilele împăratului Gratian, Paulin se împărtăși din grația învățătorului său. Guvernator al Epirului și al Albaniei, Edil, Prefect al Urbei și în fine Consul chiar, Paulin pătrunse în Senat. Senator se distinse între colegii săi și Ausoniu îl numește stâlpul Senatului. Bogat, puternic, cu un viitor din cele mai strălucite, el părăsi deodată totul și se retrase la Nola în Campania, unde clădi o biserică măreață pe mormântul S. Felix. Lângă Biserica S. Felix, el clădi o mănăstire de călugări și alta de călugărițe pentru soția lui, Tarasia. Hirotonisit preot, în cele din urmă fu ales Episcop al Nolei. Lui i se datorează introducerea clopotelor în serviciul bisericesc. S. Paulin este unul din cei mai eleganți scriitori bisericești. Poemele și epistolele ce ne-au rămas dela el, sunt o podoabă a literaturii latine și un izvor bogat pentru istoria bisericească.

La Nola mai fusese Melania în 402, când împreună cu toți Valerii, ieși întru întâmpinarea Antoniei Melaniei, ce se întorcea din Orient ca să-și revadă neamurile și patria. E probabil că atunci Me-

lania a întâlnit la Nola și pe S. Nichita. Cardinalul Rampolla arată că S. Nichita a fost de două ori în Nola, și stabilește că în 402, el era oaspele S. Paulin.

S. Nichita, Episcopul Remesianei (Nicomolei), este Apostolul românilor. Lui i se datorează introducerea creștinismului în Dacia. Căci, dacă au venit în Dacia creștini, odată cu primele legiuni romane; apoi este absolut sigur că ei erau foarte puțin numeroși în niște legiuni, care în primele două secole se compuneau în imensa lor majoritate din ostași păgâni. S. Paulin închină o poemă (a XVII-a) lui Nichita. Aci laudându-l, ne spune că amândoi dacii (*utriusque Dacos*) aleargă la glasul lui Nichita, ca să primească botezul. Acești daci erau locuitorii băștinași ei ambelor Dacii, daco-romanii, strămoșii noștri. Romanii numeau *spanioli* pe latinii stabiliți în Peninsula Iberică, *gali* pe cei stabiliți în acea provincie; și tot astfel ei numeau daci, pe latinii ce trăiau în Dacia Traiană și Aureliană, adică pe daco-români. S. Nichita era, și el, daco-român din naștere; și toată viața și-a sacrificat-o la creștinarea fraților săi.

El a fost episcop de rit latin «în curent cu mișcarea literară a Bisericii latine și prin aceasta înviorând latinitatea și la el acasă, cu noi puteri, câștigate chiar dela isvor». Activitatea lui «în limba latină» s'a întins până la Tomis «și între Tisa și Nistru» ¹⁾. Martirologiul roman spune că a predicat și a murit în Dacia. Apostolul românilor, este nu numai un strălucit reprezentant al Bisericii latine din Illyricum, ci al întregii Biserici romane. Bărbat învățat și venerabil, S. Paulin numește pe S. Nichita învățător și părinte al său. El este un scriitor foarte prețuit pentru claritatea gândirii și frumusețea neîmpodobită al limbii. Trecut în calendarul latin imediat după moarte (420), S. Nichita este cinstit și de orientali, la 15 Septembrie. În mineiele din București, S. Nichita este numit «păzitor al acestor țări», și are polileu în ziua pomenirii sale.

Ca români, trebuie să regretăm că S. Melania nu se întâlnește și acum cu S. Nichita, la Nola. Cu zelul apostolesc de care

---

1) Pârvan. Contribuții epigrafice la istoria creștinismului Daco-Roman. București. Socec. 1911. Pag. 50, 158, 159, 162, 164, 166, 167 și 177.

eră plin S. Nichita, poate că ar fi răușit să convingă pe S. Melania să-și îndrepte pașii spre Dacia, unde totdeauna a fost mare lipsă de apostolat și de sântenie.

În schimb S. Paulin se încercă, fără de succes, a reține pe Melania și pe ai săi la Nola. Văzând evlavie cu care Albina și Melania, petrec în monastirea cărmuită de Tarasia; simțind simpatia ce-i purtă Pinian, el speră un moment că-și va câștiga nepoții pentru dorința sa. Dar după ce împodobiră cu daruri prețioase mormântul S. Felix; lăsând multe și bogate daruri tuturor, ei părăsiră Campania, pe care altădată o guvernase Publicola.

Jefuirea Romei de hordele lui Alaric, vâra spaimă și jale printre cei ce trăiau până atunci în petrecere, fără nici o grijă de ziua de mâine. Mii de familii, fugeau din Roma, drumurile erau pline de care pline de oameni și de bagaje. Prin porturi corăbiile încărcau emigranții, spre a-i duce la un liman mai adăpostit.

Melania trebui să se gândească, și ea, la plecare. Vându pe ce nu curge pe apă palatul din Celiu, pe care îl jefuiseră visigoții și îi dedeseră foc. Palatul Vaie-

riilor, acea minune a Romei, pe care nu-l putuse cumpăra Serena — căci nu avea atâția bani, cât ar fi trebuit ca să plătească atâta bogăție, — căzu acum în mâna celor ce știu speculă dezastrelă. Plină de scârbă de ce-i văzură ochii, Melania porni spre Sicilia, unde avea încă mari și frumoase moșii. Acolo se instală în vila ei din Stretto de Messina, lângă Regio. Gherontie ne spune, că privind frumusețile vilei sale din Sicilia, mișcată până în suflet de tot ce o împresură acolo, de murmurul mării, de adierea copacilor ce înconjurau vila, Melania fii cuprinsă un moment de milă pentru bogățiile de care se despărțea. Ocupați cu vânzarea moșii-
lor, ispitiți de frumusețea locului, și țintuiți pe loc din pricina hordelor lui Alaric; Melania și ai săi petrecură doi ani în Sicilia. Ei veniseră acolo însoțiți de Rufin din Aquileia, care își petrecea timpul cu traduceri, pe care doi caligrafi puși la dispoziția lui de Melania, le transcriau cu grijă.

După terasa vilei lor, ei avură ocazie să vadă focul și pârjolul cu care visigoții distrugeau satele de prin prejur. Jafurile

acestea impresionară atât de rău pe Rufin, încât căzù la pat și muri.

Melania se osteni a îndulci suferințele din apropierea ei, ajutând cu parale pe cei devastați și mângâindu-i cu vorbe bune.

Infine, moartea aproape subită a lui Alaric, risipi hordele barbare, și dete oarecare siguranță călătoriei pe mare. In Decembrie 410, Melania însoțită de Pinian și Albina, se îmbarcă la Regio pe o corabie, a cărei pânze luară vânt spre Africa.

Erà dat Melaniei să nu părăsească pământul italian, până nu văzù cu ochii, și jefuirea Romei de hordele lui Alaric, și pieirea acestei rase barbare. Și mare parte din averea Valeriilor se duse, în ajutoare împărțite celor ce suferiră mai mult după urma acestei catastrofe, care erà începutul decăderii atotputernicilor romani.

III.

MELANIA IN AFRICA

Porvind din Sicilia, Melania ar fi voit să treacă prin Nola, ca să iă încă o binecuvântare dela S. Paulin; de aceea ea porunci căpitanului corăbiei să cârmească spre portul Nolei. Vântul însă erà absolut contrar și Melania, totdeauna supusă voiei Celui de sus, hotărî să lase corabia să meargă încotro o mână vântul. Și așa, după câteva ceasuri, ei ajunseră în portul unei mici insule ce păreà agitată de o mare revoluție. Locuitorii de frunte, femeile și copiii lor, zăceau în lanțuri. Poporul se văitâ în desperare. Toți alergau încoace și încolo, plini de groază. Cete de visigoți înconjurau piața, și corăbiile barbarilor păzeau portul. Gherontie nu ne spune numele ostrovului ăsta; dar ne

povestește că episcopul locului, cum văzù pe Melania că se dă jos din corabie, merse spre ea, și în genunchi o rugă să vie în ajutorul unei creștinătăți nenorocite. Barbarii cereau locuitorilor o mare sumă de bani, bieții locuitori adunaseră tot ce aveau, dar tot le lipseă două mii cinci sute bani de aur, până a împlini suma cerută. Plânsetele, rugăciunile nenorociților nu putuseră îndulci pre barbari, cari acum se pregăteau să iă în robie pre locuitori și să devasteze insula lor. Imediat Pinian numără visigoților suma ce lipseă locuitorilor, ba le mai dete încă cinci sute bani de aur și desrobi o matroană romană, ce zăceă în lanțuri pe galerele lor. Suma dăruită cu ocazia aceasta, întrece valoarea a cinci sute de mii de lei, bani din ziua de azi. Insula pre care o mântui astfel Melania, se pare că a fost una din insulele Lipari.

De acolo Melania porni de-adreptul în Africa, și se scoborî la Cartagena. Comitele provinciei eră atunci unul anume Eraclie care, după cum povestește S. Ieronim, găsisse nimerit să profite de nenorocirea Romei, ca să se îmbogățească. In

acest scop jefuia pe romanii ce căutau adăpost în provincia cârmuită de el, și pe care se gândea să o transforme într'un regat al său. Se spune că mergea până a vinde pe acești nenorociți negustorilor de sclavi, cari îi duceau în Orientul mai depărtat. Femei din cele mai ilustre familii, erau vândute haremurilor persiane. Proba Faltonia, o vecină a Melaniei, de pe când locuia palatul celimontan, abia putu să scape de soarta aceasta, pe care Eraclie i-o pregătise ei și nepoatei sale Demetria, ce o însoțise în Africa. Așa păteau mai toți cei ce veneau din Italia. Corăbiile erau adăstate de slujitorii lui Eraclie. Imediat ei puneau stăpânire pe corabie, ridicau tot ce găseau acolo, și pe călători îi duceau înaintea lui Eraclie, spre a dispune de averea și soartă lor. Slujitorii lui Eraclie, nu deteră însă nici o importanță unei corăbii ce aducea niște călugări slăbiți de post și îmbrăcați în haine sărăcăcioase. Nici măcar nu se osteneră a cerceta borfele lor, care nu puteau conține altceva decât pâine uscată, și ceasloave murdărite de mâinile neîngrijite ale drumeților.

S. Augustin fusese vestit de sosirea Melaniei, și ar fi dorit să vie înaintea ei la Cartagina; dar ocupat cu niște conferințe la care chemase pe donatiști, se mulțumi a le ură în scris bun venit în țara lui ¹⁾).

Melania trebui să se gândească îndată la locul unde se va așeză, și se decise a se duce să trăiască în Tagast. Cartagina și Ipona erau orașe prea mari și prea lumete. Tagastul, un orășel drăguț și liniștit, aveă marele avantaj de a fi păstorit de un arhiereu învățat și cuvios. Episcopul Alipie eră și bun prietin al S. Augustin. Toate acestea deciseră pe Melania, în favoarea orașului Tagast, ce eră și foarte apropiat de Ipona.

Melania ținea să fie cât mai aproape de S. Augustin, pe care îl consultă ca pe un bun dascăl în ale călugăriei. Venirea Melaniei în Africa, fusese determinată și de nevoia de a vinde imensele domenii ce posedă în acel continent. Se pare că banii ce prinse la început din vânzările ce făcū, fū împărțit în milostenii nu tocmai potrivite.

1) S. Augustin. Epistola CXXIV.

Este greu meșteșugul împărțirii milosteniilor. Adeseori sufletele milostive, sunt înșelate de șireți prefăcuți. Apoi nici chiar milostenia făcută personal fiecărui călugăr în parte, nu este de sfătuit. Acolo unde există o viață într'adevăr călugărească, când stareții sunt realmente părinți sufletești și împart frățeste milosteniile, cea mai bună milostenie este cea făcută mănăstirei. De aceea atât Alipie al Tagastului, cât și S. Augustin și Amelie al Cartaginei, sfătuiră pe Melania să fie mai prudentă cu împărțirea milelor și o opriră a mai da bani în mâna călugărilor. «Ceeace dai așa este cheltuit iute și fără folos. Dacă vrei să-ți faci pomenire veșnică dă fiecărei monastiri o casă, moșii și venituri»; o sfătuiră arhieriei aceștia.

Melania îi ascultă și, după ce asigură existența a o mulțime de monastiri, ea însăși întemeiă două monastiri în Tagast. Clădi una pentru călugări și alta pentru călugărițe. În cea dintâiu se adăpostiră optzeci de călugări, în a doua intrară o sută treizeci de monahii. Mai toți erau foști robi de ai Melaniei, liberați de ea și transformați în adevărați frați ai ei.

Africa erà plinã de cãlugãri ieșiți din straturile de jos ale societãții. Așã puternicã erà atunci credința lor, încât oamenii aceștia simpli se făceau vrednici de admirația lumii întregi. «O mulțime de cãlugãri ieșiți din rândul robilor și al meseriașilor, au ajuns mari prin virtute și vrednici sã fie dați de pildã altora“; scrie S. Augustin.

S. Paola adunase, și ea, tot femei simple în monastirea ei. Ei, îi scriã S. Ieronim, aceste rânduri: „Nu te ține mai presus de ele. Toate aveți acelaș ceresc mire, toate cântați aceleași cântãri, toate vã împãrtãșiți din acelaș pahar al mântuirii, de ce dar nu ați mãncã cu toatele la aceiaș masã?“.

Melania care cunoștea sfaturile acestea, erà destul de inteligentã ca sã înțeleagã cã cu cât omul este mai sus pus, cu atât este dator a se scoborî mai la nivelul celorlalți, ca astfel sã-i poatã cuceri mai bine. De aceea Melania reuși sã ridice pre cãlugãrițele ei la acel înalt grad de perfecție omeneascã, la care numai prin monahism se poate ajunge.

Spre a obține un așã de fericit rezul-

tat, Melania nu se dete înlături dela nici o osteneală. Nu fù jertfă prea grea pentru Melania, când erà vorba să deà exemplul surorilor sale. Aspra rasă de lână ordinară, i se părù o haină luxoasă, Ea o schimbă pe alta făcută din in ordinar și grosolan. Reuși să ajuneze câte cinci zile dearândul; doar Sâmbăta gustà ceva la asfințitul soarelui, după vecernie. In pãresimi nu mancà, nici Sâmbăta. Toată hrana îi erà o pâine de orz și legumele fierte în apă chioară, ce gustà Dumineca. In toate zilele, nu mîncà decât dela Paște până la Rusalii.

Posturile acestea întreceau posturile cele mai aspre. S. Antonie nu ajună decât trei zile dearândul, și călugărițele din lavra S. Eufrosina nu putuseră niciodată răbdà ajunarea cinci zile.

Un moment se gândi Melania să se închidă într'o ladă de lemn, în care să nu se poată mișcă; dar duhovnicii ei nu îi deteră voe să facă lucrul acesta. Ei crezură că Melania e menită a face alte lucruri mai minunate, și mai spre folosul obștesc.

In adevăr, ea își petreceà timpul copiind Sânta Scriptură și operile S. S. Părinți.

În vremea când tiparul era necunoscut, copiatul acesta constituia o operă de cel mai mare folos; o necesitate imperioasă. Sfătuindu-se cu Episcopul Alipie, un bun cunoscător al Scripturilor, Melania lucra ceasuri întregi transcriind cărțile cele mai trebuincioase. Manuscrisele eșite din Monastirea Cuvioasei Melania, erau foarte apreciate de cunoscători. La Gând, în anul 1848, s'a vândut biblioteca Monastirei Stavelot și atunci a ieșit la iveală un manuscris din secolul XI, conținând scrieri de ale S. Grigorie de Nazianz, în fruntea căruia se citesc aceste cuvinte: „Usque huc contuli de codice Santa Melania Rome“.

Melania vindea manuscrisele ei, și prețul dobândit îl împărțea săracilor.

Rugăciunea, postul și cârmuirea monastirei nu era destul pentru Melania. Ea găsea vreme și pentru a propăvădui binele. Când da ochii de boeri și cocoane, cari își petreceau viața în plăceri, ea nu le ocolea adevărul. Adese ori le zicea: „Viața e scurtă. De ce să ne stricăm trupurile, ce sunt locașurile Domnului?“

Locuința lui Hristos, de ce să o spurcăm prin necurăție?”

Păgânii și ereticii, erau și ei obiectul dragostei și îngrijirilor Melaniei. Ii mi-
lostivea, îi mângâia la neșazuri, și mai
ales se ocupa de sufletul lor. Numeroase
sunt conversiunile pe care le făcu Me-
lania, în Africa.

O frumoasă victorie a Melaniei, este
conversiunea a o mulțime de samariteni
de acilea. Isgoniți din Ierusalim, odată cu
evreii, la dărâmarea cetății de Titu, sa-
maritenii se risipiră și ei pe toată fața
pământului. Socotiți, de stăpânirea ro-
mană, una cu ovreii; ei formau în rea-
litate comunități cu totul deosebite și se
țineau departe, atât de izraeliți, cât și de
creștini. Până azi trăesc ultimile rămășițe
ale acestui popor dârj și încăpățânat, care
deosebindu-se tot mai mult de ovrei, totuși
e foarte recalitrant și la botezare.

În secolul V, samaritenii erau foarte nu-
meroși. De conversiunile dobândite prin-
tre samariteni ne vorbesc toate viețile
Sfintei; doar Diekamp se îndoiește de faptul
că aceste conversiuni le-a făcut Melania
în Africa, unde el nu crede că erau sa-

mariteni. Totuș Gherontie, biograful S. Melanii, copil crescut de Melania și care mai târziu ajunsese duhovnicul monastirei cărmuite de S. Melania, nu e posibil să fi făcut confuziune. Cardinalul Rampolla arată amănunțit temeiurile pentru care îndoelile lui Dieckamp nu pot fi ținute în seamă, și de ce cată să nu se îndoim că samaritenii creștinați de Melania, trăiau în Africa ¹⁾.

Conversiunea aceasta a samaritenilor, merită o deosebită atențiune. Ținând seamă de încăpățânarea caracteristică a samaritanului, rezultatul la care a ajuns Melania ne dă idee de bunătatea ei, de răbdarea și înțelepciunea cu care a fost înzestrată dela Dumnezeu.

Se vor găsi desigur cari să se mire, de faptul că se face atâta caz de acest prozelitism. Creștinii adevărați, știu însă că prozelitismul este pentru ei o datorie, căci el este cea mai mare dovadă de iubire sufletească. Siguri că nici un suflet nu se poate bucura de toată fericirea, ce i se pregătește dincolo de mormânt, dacă

---

1) Rampolla. S. Melania. Pag. 217—219.

nu a mărturisit adevărata credință și nu a trăit așa cum poruncește Domnul Nostru Iisus Hristos; creștinul ține să împărtășească fericirea aceasta cât mai multor suflete, și se ostenește în acest scop. Apoi el știe că prozelitismul este ordonat de însuș Mântuitorul, care a zis: „Mergeți de botezați noroadelo“. „Invățați-i pre ei!“

Sectele creștine, cari își fac laudă din aceea că nu fac prozelitism, dovedesc prin însăși lucrul acesta că s'au depărtat dela învățătura lui Hristos. S. Melania nu eră din rândul lor.

Ea știa că Biserica dorește mântuirea tuturor oamenilor, dar că pentru aceasta fiecare trebuie să dorească sincer și în deplină libertate mântuirea. Melania făcù dar prozelitism. Pentru aceasta ea se osteni să câștige inima celor rătăciți, lămurindu-i asupra rătăcirilor lor, dându-le exemple vii la ce perfecțiune morală se poate ajunge, prin creștinism.

Siluirile și persecuțiunile, ca și cumpărarea conștiințelor, nu aduc nici un folos sufletesc nici celui ce le întrebuințează, nici celui asupra căruia se întrebuințează; ele sunt tot așa de reprobă-

bile, ca și întrebuintarea falșului și a calomniei. Cu chipul acesta nu se face prozelitism. Sectele cari întrebuintează astfel de mijloace spre a-și înmulți sau păstră credincioșii, sunt tot așa de departe de învățătura lui Hristos, ca și cele ce-și fac fală din aceea că nu vor să facă prozeliți.

Pe lângă ocupațiunile acestea, S. Melania foarte adesea mergea la Ipona de cerea sfaturi dela S. Augustin, și petrecea prasnicele în catedrala episcopală din acel oraș. Erau vechi legăturile ce legă pe Episcopul Iponei cu familia Valeriilor. Știm că Publicola întreținuse o corespondență cu S. Augustin, și Cuvioasa Melania Antonia era adesea ospătată de acest sfânt episcop. Ea murise chiar acolo, câteva săptămâni numai după perderea unicului ei fiu. S. Augustin povestî Melaniei câtă durere făcû Melaniei moartea lui Publicola, și cum i-a fost peste putință a-i supraviețui multă vreme.

Vizitele acestea la Ipona, erau destul de dese. Intr'una din ele, se petrecû un fapt de care vorbesc viețile sfintei, și care merită a fi cunoscut. Venise în Ipona, Melania, însoțită de Pinian și de Epis-

copul Alipie. Erau toți în catedrală, când de odată norodul începù a strigà: Pinian preot! Pinian preot! Și nu încetă de loc, cu toate stăruințele lui Augustin de a-i liniști. Poporul cereà hirotonia lui Pinian. Lucrul acesta erà un obicei destul de răs-pândit în timpul acela. Așà fusese ridicat S. Amvrosie la arhiepiscopia Milanului, așà ajunsese S. Paulin preot și episcop la Nola, chiar S. Augustin tot în chipul acesta fusese silit să primească hirotonia. La început Biserica tolerà aceste neregulate hirotonii, fiindcă ele se întâmplau rareori și totdeauna c'aseră rezultate extraordinare. Cu timpul însă, se abuză de această facultate. Poporul mânat de interese cu totul altele decât cele duhovnicești, cereà hirotonii pe care Biserica nu le puteà încuviința.

O probă de așà abuz, erà și cererea de hirotonire a lui Pinian. Iponezii murmurau în contra Episcopului lor, pe care îl învinovăteau că nu se interesează de nevoile lor lumești. Episcopiile africane, erau foarte numeroase și destul de mici. Ele nu erau nici cât o plasă din județele României. Când într'o așà eparhie, se

așeză un bogătaș creștin, în eparhia aceea curgea lapte și miere. Iși poate dar închipui oricine ce putea fi cu episcopia Tagastului, în zilele Melaniei; și ne explicăm ușor că iponezii erau geloși pe vecinii lor. Căutau dar un mijloc ca bunățile ce căzuse asupra Tagastului, să treacă în Ipona. Ei crezură că silind pe S. Augustin să hirotonisească preot în Ipona pe Pinian, vor sili pe Melania să părăsească Tagastul. Dar Pinian nu vroia să primească preoția și S. Augustin, care știă care este pricina ce făcea oile sale să-l dorească preot, nu se arătă dispus a le face voia. Văzând aceasta, poporul se revoltă de-a binelea, Catedrala începù să urle, piața se umplu de oameni furioși, așa că zilele S. Augustin erau chiar în pericol. Atunci Pinian, trimise emisari printre răsvrățiți ca să le spue că dacă S. Augustin va fi silit să hirotonisească pe Pinian, Pinian fuge din Africa. El se obligă însă să rămâe în Ipona, dacă poporul renunță a-l cere de preot. Cum acesta eră fondul dorinței poporului, se făcù pace. Răsvrățiții cerură un legământ scris. Numai după ce jură că se va în-

toarce în Ipona, îi deteră drumul ca să însoțească pe Melania până la Tagast. Albina, care rămăsese acasă, se înfuriă auzind toate acestea, și nu voiă deloc a se învoi ca Pinian să se ducă de acolo. Ea credea că un legământ obținut în silă nu leagă pe nimeni, și avea în fond toată dreptatea. Dar S. Augustin scrisese lui Pinian rugându-l a se ține de vorbă, ca să nu dea o pildă rea și ca să arate cât trebuie respectat jurământul, chiar când este siluit.

De altfel foarte curând, iponezii nu se mai interesară de Pinian, care acum numai avea așa mari bogății de împărțit. Când în 417, Melania părăsi Tagastul spre a se duce la Ierusalim, Pinian plecă și el din Ipona, fără ca poporul să se arate supărat de plecarea unuia care nu împărțea milostenii prea multe.

În veacul V, o călătorie se făcea mult mai încet decât ne putem închipui noi, cei obișnuiți cu drumurile de fier și cu automobilul. Dela Tagast la Ierusalim, Melania făcù aproape un an pe drumuri. Mergeau când cu carul cu boi, când pe catări ori cămile. Și se opreau pretutindeni unde eră nevoie de ei, sau unde ei

aveau nevoie de binecuvântările vre-unui episcop sfințit, ori de sfaturile vre-unui călugăr cuvios. Nu avem multe amănunte asupra călătoriei lor, dar știm că se opriră mai mult timp în Alexandria.

Ei fură acolo oaspeții S. Chiril al Alexandriei ¹⁾. Acest vestit patriarh, nu eră numai om învățat și călugăr îmbunătățit. El fusese crescut de mic copil de unchiul și predecesorul său, Patriarhul Teofil, care îi dase învățătură multă și o educație aleasă.

Până atunci S. Chiril nu cunoscuse personal pe S. Melania, dar faîma ei ajunse de mult până la el, care de sigur cunoscuse pe Antonia Melania, maica binefăcătoare a călugărilor egipteni, și care eră neuitată în Egipt.

Gherontie ne spune că S. Melania stătù mai mult în Alexandria, și că primirea ce-i făcù S. Chiril, întrecù toate așteptările Cuvioasei.

Nu știm anume ce preocupă pe S.S. Chiril și Melania în conversațiunile lor. Dar cunoscând zelul lor pentru ortodoxia

---

1) Rampolla. S. Melania. Pag. 212.

catolică, știind ce bun bisericaș eră S. Chiril, dela care avem ceasurile împărătești ce se citesc în Sfânta și Marea Vineri; ne putem închipui că au trebuit să vorbească, și de controversele religioase ce pasionau lumea teologică, și de chipul cum se poate mai bine împodobi slujba dumnezeiască.

Gherontie povestește cum, în 417, se anunță sosirea în Alexandria a unui călugăr cuvios, Nestorie, vestit pentru proorociile sale, și care aveă darul să vindece boalele. Poporul întreg îi eși înaintea ca să-i sărute mâna și să-i ceară blagoslovenie. Melania cu Pinian și Albina, merșeră și ei înaintea lui Nestorie. Nestorie îi opri lângă el, și după ce se duse lumea cealaltă, îi binecuvântă și le spuse vorbele acestea: «Nu slăbiți în credință! Sfârșitul încercărilor este începutul bucuriei. Ce sunt suferințele trupului acesta, pe lângă slava care se va arătă vouă?»

Cuvintele și binecuvântarea lui Nestorie îmbărbătară pe cuvioșii noștri. Ei părăsiră Africa cu dorul de a se face vrednici de Sion.

Din Ierusalim, Melania mai veni odată în Africa, împreună cu Pinian.

Vânzându-și moșiile ce aveau în Spania, din productul acela ei hotărîră a milui cetele călugărești ce trăiau în Egipt. Voiă Melania să miluiască, și ea, pe cuvioșii ce fuseră altă dată hrăniți de bunica ei. Țineă apoi să vadă cu ochii monahismul acela, care minunase întreaga creștinătate, prin perfecțiunea lui.

Ei erau dascălii călugăriei. Vorbind de ei, S. Ieronim zice: «Toate meseriile au dascălii lor. Militarii trebuie să învețe dela Camil, Fabricius, Regulus și Scipion. Filozofi ascultă de Pitagora și Socrate, de Platon și Aristot; poeții de Omer și Virgiliu, Menandru și Terențiu. Istoricii studiază pe Tucidide, Salustiu, Herodot și Titu Liviu. Oratorii imitează pe Lisias, pe Grachi, Demostene și Cicerone. Modelele și dascălii noștri, ai călugărilor, sunt Pavel, Antonie, Iulian, Ilarion și Macarie¹⁾».

Cu înmulțirea creștinilor, eră pericol ca creștinismul să nu se transforme într'olege

---

1) S. Ieronim, Epistola LVIII.

lumească. Mulțimea demnitarilor împărătești tindeau, prin faptele și legiuirile lor lumești, la aceasta. Prin vieța și exemplul lor, Părinții pustiuului înlătură pericolul¹⁾. S. Ioan Chrisostom, vorbind de acești sihastri, spune: «In Egipt veți găsi un pustiu ce întrece raiul. Acolo veți da de șase sute de cete îngerești în chip omenesc, noroade de mucenici, soboare feciorești. Acolo a pierit puterea Satanei și strălucește Impărăția lui Hristos»²⁾.

Părăsind Ierusalimul în 419, Melania și Pinian se opriră în împrejurimile Alexandriei, unde trăiau câteva mii de călugări. In pustiuul acesta văzuse Palladie, mai de mult, pe vestitul Dorotei schimnicul, cel ce muncea ziua cărând bolovani, și noaptea împletind la rogojini. Acolo admirase altă dată Antonia Melania, pe Cuvioasa Alexandra, ce trăia în chilia ei neprimind pe nimeni, și luându-și hrana de pe o ferăstrue, în care îi puneau ale mâncării fără să dea cu ochii de ea.

1) Goyau. Sainte Mélanie. Pag. 150 și urm.

2) S. Ion Chrisostom. Omilia dela Matei VIII. 4. (Migne, LVII. col. 87).

Acum, scrie Gherontie, Melania și Pinian „mergeau prin chiliile călugărilor și ale fecioarelor, împărțind mila înțelepțește, dând fiecăruia după nevoia lui. Ajungând în chilia unui sfânt, Ava Efestion; ei îl rugară să primească câțiva bani de aur. Călugărul refuză totul. Cuvioasa, văzând cu groază că nu aveà în chilie altceva decât o scoartă, un coș cu pâine uscată și o solniță; ascunse aurul sub sare. Ei plecară repede, ca nu cumva să prindă de veste pusnicul. Dar nu apucaseră să fi trecut gârla, când iată veni după ei omul lui Dumnezeu și îi întrebă, ce să facă el cu aurul. Melania îi răspunse să-l dea la săraci, dar el îi spuse că în pustiu nu sunt săraci; și văzând că nu poate să-i convingă a primi aurul înapoi, Efestion îl asvârli în apă“.

Intrând apoi în Alexandria, la curtea S. Chiril și prin monastiri, văzù pe cărmuitorii cetelor călugărești, pe S. Ava Victor, S. Ava Ilie, pe Arhimandritul Tebaidei și pe toți ceilalți stareți vestiți. Dela Arhimandritul Tebaidei, aflară cum sunt organizate chinoviile pahomiene. Melania nu se duse la Tebaida, căci monas-

tirile S. Pahomie erau organizate în așa chip, încât se țineau toate numai prin munca călugărilor; ele nu aveau nevoie de milostenie.

Se duse însă prin chiliile schimnicilor din Nitria, unde Amon cârmuiă pe călugări și fosta lui nevastă, pe călugărițe. Erau acolo vre-o cinci mii de călugări, cari trăiau fiecare în sihăstria lui, departe unii de alții. Toți se adunau Sâmbăta și Dumineca în biserică, de ascultau liturghia și se împărtășeau din Sfintele Taine.

Gherontie ne spune că pretutindenii călugării o primeau pe Melania, ca și pe un bărbat călugăr, fiindcă „avea cuvioasa aceea duh bărbătesc în ea, sau mai bine încă, ceresc“.

Unul din cuvioșii din Nitria, dete Melaniei o mantie călugărească, o scufie și o curea. Gherontie spune că ea încinse cureaua aceea, de care se sluji uneori spre a face minuni; iar mantia și scufia o puse bine, ca să le îmbrace la moarte.

Dupăce vizită toate monastirile și pe călugării vrednici de văzut; după ce împărți la biserici, călugărilor și monasti-

rilor toți banii ce aduseră cu ei, Melania și Pinian pleacă ducând cu ei binecuvântările S. Chiril și ale tuturor sfinților egipteni.

Melania eră nerăbdătoare a se întoarce în Ierusalim, unde o adăstă Albina. Acolo ea are de gând să se încerce a trăi, la fel cu sihastrii din pustiiurile Egiptului și Africei.

De aceea dar, fără teamă de greutatele iernii, Melania părăsi în grabă Africa, pentru a doua, și ultima oară.

IV.

S. MELANIA IN IERUSALIM

După o călătorie de două săptămâni, — pe atunci drumul din Alexandria la Ierusalim se făcea în șasesprezece zile, — Melania și ai săi intrară în cetatea Sionului.

Tot ce prinseseră până atunci din vânzarea averilor lor, cuvioșii noștri îl împărțiseră în milostenii. Puținul ce mai aveau încă, chiar în ziua sosirii lor, îl duseră Episcopului din Ierusalim, ca să fie împărțit, de el, săracilor. De a doua zi câteși trei, lipsiți de orice avere, începură să vie regulat la episcopie, ca să primească tainul ce episcopia împărțea dimineța cerșetorilor lipsiți de mijloace.

În secolul IV și V, asistența publică o făceau episcopiile, cari centralizau milele creștinilor evlavioși, și le împărțeau apoi cu socoteală celor ce într'adevăr erau lipsiți de cele trebuincioase vieții. Această cutie a milelor eră administrată de unul din diaconii episcopiei; Episcopul locului dă o mare însemnătate acestui serviciu public necunoscut pe pământ, înainte de întemeierea creștinismului. Statul antic, în păgânătatea lui, nici ideie nu aveà de asistența publică; și nici culturile păgâne nu cunoșteau milostivirea. Nici chiar împărțirea de pâine și de grâne, ce se făcea la Roma plebei, nu aveà de loc caracterul unei asistențe pentru săraci. Se împărțea de mâncare plebei, fără deosebire, și aceasta numai în scop politic și electoral.

Statele creștine, niciodată nu au contestat Bisericii dritul de a conduce asistența publică. Bărbații de Stat demni de acest nume, au înțeles în totdeauna că Statul, din pricina organizării sale complexe, nu va putea niciodată să fie un drept și inteligent împărțitor al milelor. A trebuit să vie revoluția franceză din 1789, cu tendințele sale anticreștine, a trebuit să a-

jungă francmasoneria stăpână pe politica lumii, pentru ca în anumite țări să-și creeze și Statul oficii de asistență publică. Această asistență însă, de câte ori a fost controlată, s'a dovedit a fi mai mult o casă de căpățuire a neamurilor și a clienților celor puternici, decât un ajutor al săracilor adevărați. Nu așa era cutia milinelor dela Ierusalim. Acolo veneau regulat bătrânii, schilozii și neputincioșii de li se da hrană; din casa aceia se milostiveau călugării și sihastrii slăbiți de posturi, și cari își petreceau timpul rugându-se pentru miluitorii lor.

Când S. Melania puse piciorul în Ierusalim (418), orașul era cu totul altceva decât este acum în zilele noastre.

Cetatea lui David și templul lui Solomon, erau de mult distruse de soldații lui Titu. Patriarhatul creștinesc, întemeiat de S. Apostol Iacov, dispăruse și el tot de mult.

Pe ruinele Sionului din legea veche, romanii au fost ridicat un oraș nou — Elia — în care domneau legile romane și culturile păgânești. În Elia nu prea se găseau nici creștini, nici iudovi, și unii și alții neiu-

bitori de idoli, și unii și alții persecutați de împărații idolatri. Ovreei erau bănuți ca vrăjmași ai cârmuirii romane în Palestina. Creștinii erau tratați ca o sectă periculoasă și contrară ideii de Stat.

De abia trecuse un secol, de când S. Constantin cel Mare, împăcase ideia de Stat roman cu creștinismul. Atunci S. Elena, mama lui, venise în Ierusalim, și în chip miraculos descoperi lemnul adevăratei cruci. Această Sântă Impărăteasă ridică Ierusalimul Legii celei noi, clădind monastiri și biserici frumoase pretutindeni, pe unde tradițiunea spune că a pătruns Mântuitorul. Ea zidi frumoasa biserică dela S. Mormânt, și tot ei se datorează sfintele locașuri din Vitleem.

Dacă duhul dihoniei nu ar fi pătruns mai târziu între creștini, Ierusalimul nu ar fi fost dat pradă mahomedanilor; și în tot cazul, odată recucerit de creștinii cruciați, nu ar mai fi fost posibil să recadă sub stăpânirea semilunei. Toate aceste nenorociri nu au venit asupra noului Ierusalim, cel împodobit creștinește de S. S. Impărați Constantin și Elena, decât pentru păcatele noastre ale creștinilor, celor

ce nu simțim ce rușine este ca Mormântul Domnului să fie păzit de necredincioși, ca turcul să fie cel ce menține liniște și ordine în acel sfânt locaș.

Nu știm dacă Dumnezeu permise Melaniei să prevadă această nenorocire. Probabil că ea nici nu a gândit că în acele locuri unde trăise, murise și înviase Dumnezeu-om, unde atunci viețuiau la umbra pașilor lui mii de călugări cuvioși, va domni vreodată Califul lui Mahomed.

Am spus, mai sus, că Melania încredință tot ce mai avea parale, Episcopului din Ierusalim. În adevăr, în zilele Melaniei, cetatea sfântă eră ocârmuită de un simplu episcop, sufragan al Arhiepiscopului Chesareiei, și prin urmare ținând de Patriarhia Antiohiei. D'abia câțiva ani după moartea Melaniei — la 451 — Episcopul Iuvenalie obținù dela Sinodul din Calcedon, ridicarea unei a cincea patriarhii, pentru Scaunul Ierusalimului. Se știe că Maxim I, Patriarhul Antiohiei, protestă la început contra aceluï canon care întemeiă Patriarhia Ierusalimului, și care puse sub ascultarea acestui scaun patriarhal o mulțime de eparhii, ce până atunci

le ocârmuise el; dar văzând că în cele din urmă Papa Leon cel Mare se învoește la aceasta, se supuse și el ¹⁾).

În secolul al V, fiind dar Ierusalimul o simplă episcopie din Patriarhia Antiohiei, în Biserica Ierusalimului domneau riturile antiohiene, care nu aveau nimic aface cu ritul bizantin. Se știe că dabia în secolul X a început să pătrundă în Antiohia ritul bizantin. În zilele S. Melanie, în Antiohia ca și la Ierusalim, se slujea liturghia siriană a S. Iacov ²⁾).

Liturghia S. Iacov s'a păstrat mai mult timp în Ierusalim, decât chiar în Antiohia. În secolul XIII, Teodor Balsamon, spune că «locuitorii din Ierusalim și Palestina, la prasnicele cele mari săvârșesc liturghia S. Iacov». Acestei liturghii au rămas multă vreme credincioși locuitorii Ierusalimului, unde amintirea ei nu a dispărut niciodată cu desăvârșire. Din această pricină la 30 Decembrie 1900, în ajunul pomenirii S.

---

1) C. Charon. Histoire des patriarchats Melkites. T. I. Pag. 261 (Roma Forzani et Comp. 1900).

2) Liturghia siriană, numită a S. Iacov, nu este opera acelui apostol, tot așa precum liturghia bizantină numită a S. Ion Chrisostom, nu este opera acestui ierarh. Lucrul este dovedit științificește, și nici nu se mai discută asupra lui.

Melania, Patriarhul ortodox-neunit Damian a poruncit să se slujească acea liturghie în paraclisul seminarului S. Cruci, urmând a se urmâ aceasta în fiecare an ¹⁾.

Afară de liturghia și riturile antiohiene, în Ierusalim se săvârșeau anumite ierurgii la locurile unde a trăit, pătimit și a înviat Mântuitorul ²⁾.

Natural fû dar ca primul an al șederii lor în Ierusalim, cuvioșii noștri să-l petreacă vizitând minunatele locașuri Dumnezezești ce împodobeau Ierusalimul, Vitleemul, Nazaretul și toată Palestina. Cu ocaziile acestea, ei căutară să se familiarizeze cu ritul oriental particular Bisericii din Ierusalim. Melania se pregătiă mai ales pentru sihăstria, în care aveă de gând să se închidă.

Pentru acest gând al ei, Melania ceru sfaturi duhovnicești dela S. Ieronim pre

1) Liturghia fû atunci săvârșită de Arhiepiscopul din Zante, obișnuit cu liturghia S. Iacov, ce nici odată nu a dispărut din însula aceia (Echos d'orient T. IV. Pag. 274. Anul 1901).

2) Aceste ierurgii sunt amănunțit descrise de Monahia Euharia, ce călători la Ierusalim în secolul IV și dela care ne-au rămas niște relațiuni scrise, asupra cărora Dom F. Cabrol C. S. B. a publicat un interesant studiu în 1895, la Paris.

care îl găsi în Palestina, și dela matroanele romane pe care S. Ieronim le adusesé acolo, ca să le perfecționeze în vieța călugărească.

Marcela, Paola, Blesila, Evdochia și Fabiola erau ucenicele S. Ieronim. Pre ele le dete Sfântul drept modele de imitat, Melaniei. Unele dintre aceste cuvioase femei, precum fù Paola erau rude de aproape ale Cuvioasei noastre. Aceasta din urmă fusese chiar câtva timp în Monastirea Melaniei din Tagast: Acum o găsi în Vit-leem într'o monastire întemeiată de S. Paola și unde starețea fiica ei, Eustochia. În monastirea aceasta, întâlni Melania, pentru prima oară, pre S. Ieronim de îl rugă să o călăuzească și pre ea, în pășurile ei.

Erà Melania gata a se închide într'ochilie pre Muntele Măslinilor, când deodată se pomeni iarăși bogată. Vechilul ei din Spania, reușise să vândă bine moșiile ce aveà Cuvioasa în țara aceia, și îi trimise prețul dobândit. Aceasta hotărî pre Melania să meargă în Egipt, și să nutrească cetele de călugări cari altă dată trăiseră din mila Melaniei celei bătrâne.

Luă cu ea pe Pinian. Albina rămase ca să supravegheze clădirea chiliei în care Melania avea să se închidă, la reîntoarcerea ei.

De milosteniile ce împărți Melania în Egipt și de minunățiile ce văzù ea la călugării deacolo, am vorbit mainainte.

Când reveni în Ierusalim, ea găsi chilia ei gătită de mult. Și în chilia aceea, pe muntele plin de sihaștri și de călugări, trăi Melania cincisprezece ani. Mare și minunate sunt ostenelile sale în chilia strâmtă și goală, din care își făcu locuință. Dela Bobotează până la Paște, Melania nu ieșia de loc din chilia în care se ruga într'una, stând pe un sac plin cu cenuse. Când, la Inviere, ieșiea în fine din chilie, poslușnica ei, rostind chilia, eră silită să o curețe de viermii ce mișunau sub culcușul Sfintei care, altă dată, dormise în Palatul Celimontan în paturi de puf și mătăse.

În celălalt timp, ea primea la cinci zile pre Pinian și Albina, cari veneau la ea cu ale mâncării.

Uneori primea și pre Paula, vara ei bună, o tânără ce nu împlinise douăzeci de ani și care rămăsese singură pe pământ.

Toți ai ei, rînd pre rînd o părăsiseră pentru o lume mai bună. Se dusesese și S. Paula, și Eustochia și S. Ieronim. Monastirile din Vitleem vegetau, lipsite de sufletele acelea mari, cari le dedeseră viață și slavă călugărească. Vechile monăstiri latine se goleau. Cei ce vroiau să trăiască călugărește, se duceau mai bucuroși în monastirile ce acum întemeiară alți călugări vestiți, născuți în pămîntul Palestinei, și cari, la rîndul lor, deteră viață și strălucire creștinismului. Acum toți doreau a se numi ucenici ai S. Eftimie sau ai S. Pasarie și cei cu dînșii. Și Paula, orfană în toată puterea căvîntului, adese venea din Vitleim la Ierusalim, ca lângă Melania să reînvieze amintirile ei scumpe.

Poate că tocmai văitările Paulei, îndeamnă pe Melania să încerce a reînvia duhul Sf. Ieronim, întemeind ea o monastire pe Muntele Măslinilor. Nu știm ce decise pe Melania să iasă din chilia ei, și să reînceapă o viață de apostolat. Sigur este că Pinian fu însărcinat să caute femei ce ar voi să se călugărească, și să le aducă Melaniei. Curînd se adunară nouăzeci de monahii; și în anul 431, Cuvioasa Melania.

ieși din sihăstria ei, ca să conducă pe femeile acestea la mântuire, prin călugărie.

Le clădi monastire frumoasă și începuseră să le învâță binele. «Nu vă voi lăsa în lipsă pe nimic,» le zice Melania, «dar păziți-vă de vorbitul cu bărbații». Din smerenie nu primii ea stareția, ci le puse altă stareție. «Eu vă voi sluji, ca o slujnică a voastră!» le spune ea. Și în adevăr, nu numai slujnică credincioasă, dar mamă duioasă se făcu Melania, pentru călugărițele ei. Ea, care petrecuse cincisprezece ani în cea mai aspră schimnicie, se arătă foarte blândă cu ucenicile ei. Nu numai că nu le îmbiă cu posturile, dar face tot ce-i stă în putere ca să le îndulcească viața în monastire. Chilii frumoase, mese îndestulate, chiar băi pentru curățirea corpului zidește Melania, în monastirea ei. Ea încercă, și reușește, a duce pe călugărițele ei la mântuire, îndemnându-le să aibă bunătatea inimii, smerenie și ascultare.

Știm că Melania ajună câte cinci zile de rând. Totuși pe călugărițele ei nu le pune la posturi grele, ci le spune că «postul este cea mai de pe urmă îmbună-

tăţire. Precum fecioara gătită în haine albe de nuntă, nu se încalţă cu ghete de piele neagră, ci poartă încălţăminte la fel cu hainele; așa și sufletul împodăbit de toate bunătăţile sufletești, are nevoie și de post. Dar carele postește nefăcând și ceelealte bunătăți, seamănă cu fata care îmbrăcată în haine sdrenţaroase ar purtă în picioare pantofi de mătase albă». «Diavolul nu mănâncă și prin urmare poate posti, el nu doarme și prin urmare poate veghiă; dar ceea ce nu poate diavolul, este să se arate iubitor și smerit».

Ca să le arate cât preț pune ea pe bunătatea inimei, Melania le mărturisește că de orișice se adastă la judecata de apoi, din partea vrăjmașului; dar ceea ce o liniștește este aceea că «vrăjmașul nu o va putea învinovăți, că a dormit vre-odată având încă mânie în inima ei în potrivea cuiva». Se grăbește însă a le mai spune, că «fără-ascultare nici cele lumești nu se pot duce la bun sfârșit».

De cum se îmbracă S. Melania în Ierusalim, ne dă Cardinalul Rampolla lămuriri foarte interesante. «Haina Melaniei eră stiharul cu mânecile lungi». «La Roma

cocoanele călugărite purtau o cingătoare de lână.... Melania se încingea cu o curea de piele, ce-i fusese dată de un om al lui Dumnezeu". Călugărițele romane purtau peste stihar un rond fără mâneci, o mantie de pânză groasă. Așa mantie îi fusese dăruită și Melaniei de cel ce-i dase cureaua; dar Cuvioasa nu a vrut să o pună pre ea, ci a lăsat să o îmbrace cu mantia aceea la moarte. În cap purtă culion „cucullus", adică o scufie de lână aspră, cu o basma de pânză ce o acoperea până peste umeri. Scufia ¹⁾ fiind acoperământul pruncilor, arată că cei călugăriți erau curați și nevinovați ca niște prunci. Matroanele mai purtau și un vâl prețios „velamen"; Melania în locul acestuia purtă o învelitoare simplă „maforte" „ce-i fusese dăruită de o roabă a lui Dumnezeu, fecioară sau văduvă călugărită". Melania și călugărițele ei, purtau costumul acesta „în stofă încă mai aspră" decât îl purtau

1) Cu trecerea timpului, acest acoperământ al capului, în Orient și-a schimbat cu totul înfățișarea, încât nici de departe nu mai amintește scufia pruncilor. el și-a păstrat însă numele de culion, sau de scufie. În apus s'a pierdut numele de scufie, dar calota clericilor latini a păstrat caracterul unei adevărate scufii.

călugărițele din Roma, «cașă cum îl purtau călugărițele din țara aceia», din Palestina¹⁾).

Portul călugărițelor din secolul IV și V-ni-l descrie S. Athanasie, prin următoarele sfaturi: «Stofa hainelor tale să nu coste bani mulți, să fie din cele mai eftine. Rasa să nu o vopsești, ci să rămâe în fața fuiorului din care e țesută. Vălul, tot în culoarea aceasta, să nu aibă ciucuri. Mânecele să acopere brațele până la vârful degetelor. Părul capului să-ți fie tuns, și basmaua de peste scufie să fie fără ciucuri²⁾».

Melania, care avusese paraclisul ei în palatul Celimontan, care știa că este îngăduit episcopilor, monastirilor și creștinilor de frunte să-și clădească paraclise particulare, dori un paraclis și pentru monastirea ei. Astfel de paraclise făcuse și în ctitoriile ei monastirești din Tagast. În paraclisul ce clădi acum în monastirea de pe Muntele Maslinilor, Cuvioasa așeză moaștele Sfântului Prooroc Zaharia, și ale celor patruzeci de mucenici din Sevasta. Din biografia ce ne-a rămas dela Gherontie, (duhovnicul și slujitorul monastirei,

1) Rampolla. Santa Melania. pag. 163—166.

2) S. Atanasie. Migne, T. XXVIII, Col. 264.

aflăm că Melania și călugărițele ei, țineau tipicul călugăresc întocmai ca la Roma¹⁾, ceaslovul și ierurgiile se făceau după ritul latin, care eră ritul natural și legitim al Melaniei.

Nimeni în Ierusalim nu se speria de lucrul acesta, căci părea lucrul natural ca fiecare să păstreze ritul în care s'a născut. Ingăduind Domnul varietatea riturilor, El a arătat oamenilor că-i este plăcut să fie lăudat și prea mărit în felurite rituri, binecuvântate de El. De aceea fiecare este dator să ție cu sfințenie ritul în care s'a născut, păstrând unitatea credinței cu Sân Pietru, Verhovnicul Apostolilor, în persoana urmașilor lui.

Din biografia cuvioasei noastre, avem dovadă că, în timpul ei, eră obiceiul a se împărtăși în toate zilele. Obiceiul acesta de a se împărtăși zilnic eră general. Numai prin scăderea credinței, și din pricină că unele învățături eretice au pătruns inconștient în oarecare biserici, a fost cu puțință ca Impărtășania să fie considerată, de unii, ca o recompensă pentru cei cu toții

1) Rampolla. Santa Melania. Pag. 260—263.

curați; și așa chiar să se limiteze — din rătăcire — numărul împărtășeniilor îngăduite într'un an. Aceasta însă nu a fost niciodată învățătura Bisericii lui Hristos, care nu uită cuvintele Domnului, și prin urmare știe că cu cât omul este mai păcătos, cu atât are nevoie mai mare de curățirea păcatelor sale, precum cu cât cineva e mai bolnav, cu atât trebuie să ia mai des medicament. Și medicament vindecător al sufletului, smerit și pocăit, este S. Impărtășanie. Acestea toate niciodată nu au încetat a le spune Episcopii Romei, celor dreptcredincioși. Acum Papa Piu X, îndemnând pe toți la împărtășania zilnică, nu a făcut altceva decât a reînvia sfintele obiceiuri ale Bisericii primitive. În chestia aceasta nu a fost nici o deosebire între riturile apusene și cele orientale. Obșnuita chemare la împărtășanie pe care o face preotul ce săvârșește liturghia lui S. Ioan Chrisostom, arată zilnic, că odată cu preotul, se împărtășau toți credincioșii de rit bizantin.

Tot din viața S. Melaniei, vedem că eră la începutul secolului V obiceiul a se face zilnic mai multe liturghii pre același

altar. Azi neuniții fac, în teorie, o vină celor ce lucrează astfel; zic în teorie, căci în practică lucrul îl face și ei uneori. Așa spre pildă, în 1877, pre vremea când oștile rusești se găseau înprejurul Bucureștilor, regulat la Ciorogârla, în Monastirea Samurcășești se făcea două liturghii. Una de un preot român pentru călugărițe, și a doua de preotul rusesc pentru trupele imperiale¹).

Creștinii din zilele Melaniei, aveau prea multe amărăciuni cu ereziile ce sfășiau Biserica; ei nu se țineau de dispute ritualistice. Dacă și acum, cei ce țin cu adevărat la Hristos ar înțelege ce păcat fac ridicând ori reînviind discuțiuni deșarte, în loc de a se uni în lupta contra indiferentismului și a necredinței, sentimentul religios ar fi mult mai viu; viața noastră nu ar fi amărită prin lupte și desbinări sterpe.

Când Pelaghie începù a propaga învățătura sa mulți — între cari însuși Papa Inochentie I, — stătură un moment la in-doială, asurziți de protestările lui în cato-

---

1) Lucrul îl țin dela însăși răposata Stariță a Monastirii, Maica Sofia Heliade-Rădulescu.

licitatea ortodoxiei sale. Prietin bun cu Rufin, Pelaghie cunoșteă bine pre S. Melania. Ei dar se adresă el îndată, rugându-o să-i dobândească bunăvoința episcopilor din Africa și din Orient. Știind că Papa nu osândise pe Pelaghie, și crezându-l de bună credință, Melania se osteni mult spre a se aduce pace în Biserică. S. S. Ieronim și Augustin însă nu se lăsară a fi înșelați de viclenia ereticului; și reușiră a convinge ei, pe cei în drept, că învățătura lui Pelaghie tinde la tăgăduirea milei Dumnezeuști și ajunge a consideră botezul inutil pruncilor.

Melania căreia, cași lui Pinian, S. Augustin îi dedicase scrierea lui înpotriva pelaghianismului, se convinse ușor că Pelaghie eră eretic. Ea se bucură, împreună cu toți ai sei, când văzù osândirea lui Pelaghie; căci oricât de milă îi eră de nenocirea omului, Melania ură de moarte ereziile.

Din cauza acelei uri în potriva tuturor ereziilor, mai târziu, la Constatinopole, ea se va osteni să distrugă și ultimile rădăcini ale ereziei produse mai mult din ignoranța, decât din răutatea inimii lui Ne-

storie, Patriarhul Constantinopolei. Dar despre această acțiune a Melaniei, ne vom ocupa în altă parte.

În anul 431, Melania perdù pre Albina. Pentru adăpostirea rămășițelor ei, Cuvioasa clădi un paraclis lângă peștera unde zăcuse trei zile trupul neînsufletit al Mântuitorului.

Nu trecù anul, și Melania așeză în același paraclis și pre Pinian. La 432, Melania văduvise deabinelea. Perderea lui Pinian costă mult pre Melania, el trăise și se ridicase la umbra soției pe care o iubea ca pe o soră și o ascultă ca pe o mamă. Patru ani locui Melania într'o chilie lipită de paraclisul, unde dormeau scumpii ei răposați. În timpul acesta ea îndoii postul și rugăciunea, ca astfel să îndulcească tot mai mult Pronia, în favoarea iubiților ei. Credința ei nestrămutată în nemurirea sufletelor, o făcuse să reziste durerii ce o coperise la despărțirea de cei cu care trăise; și tot credința aceea, o îndemnă să înmulțească jertfele, spre a-și asigura întâlnirea cu dâșii într'o lume mai bună.

În scopul acesta, se gândi la clădirea și a unei monastiri de călugări pre Mun-

tele Maslinilor, aproape de mormântul Albinei și a lui Pinian. Spre a-și împlini gândul, Melania trebuia să treacă prin multe greutăți. Un moment era așa lipsită de bani, încât crezù că va fi silită să lase lucrul baltă. Dar tocmai când era mai lipsită de parale, un pios creștin îi aduse două sute de bani de aur, cu cari continuă clădirea. Mulțumirea Melaniei, la primirea acestui dar miraculos, ne-o descrie Gherontie, care spune că singurul dor ce mai avea Melania pre lume era «să vadă cu ochii ei monastirea isprăvită, și să asculte slujbe regulate făcându-se în Biserică, ca oasele mamei sale și ale domnului ei Pinian, să se răcorească prin cântările călugărilor».

Înainte de moarte, — în 438 — Melania găzdui în Ierusalim pre Împărăteasa Eudoxia. Soția Împăratului Teodosie, era fiica unui athenian păgân, vestit retor în timpul lui, care dedese fiicei sale o educație aleasă, dar păgână. Indrăgită de Teodosie, Eudoxia primi botezul, odată cu coroana împărătească. Prin vieța ei plină de cuvioșie, prin scrierile ei în favoarea creștinismului, ea reuși să încredințeze pre cei mai rău

voitori că primise botezul din convingere, nu din ambiție.

Cu ocaziunea petrecerii Melaniei în Constantinopole, Impărăteasa-poetă, care scrisese imnuri în cinstea S. Iustinei și S. Ciprian, cunoscù pre călugărița-erudită care copiase cu multă știință și cu spirit critic, Sfintele Scripturi. Intre aceste amândouă femei se născù o legătură sufletească. Neputând Eudoxia să păstreze în Bizanț pre Melania, îi promise că va veni, ea, să o viziteze în Ierusalim.

Dela S. Elena, nici o altă Vasilisă a romanilor numai călcase în Ierusalim. Călătoria Eudoxiei fù o sărbătoare pentru întreaga Palestină, care se minună de slava și strălucirea în care trăiau și călătoriau împărătesele bizantine. Melania o primi în pragul monăstirei, cu toată smerenia datorită Augusteii, și cu toată dragostea cuvenită creștinei. Îi arată în amănunțime ctitoria ei, și îi recomandă fecioarele ce o înconjurau. O duse să se închine la Sfântul Mormânt, și pe la toate sfintele locuri. Ținù să-i arate și ceea ce ridicase ea, la mormântul alor săi.

Pretutindenii făcù Impărăteasa milo-

stenii mari, și pre toți îi minună prin pietatea ei plină de tact și de înțelepciune. Eudoxia se decise a nu părăsi Sionul, până nu se va târnosi și paraclisul pe care Melania îl zidise la mormântul Albinei și a lui Pinian. În paraclisul acesta așeză Melania moaștele S. Arhidiacon Ștefan și al celor patruzeci de mucenici din Sevasta ¹⁾. După textul siriac al lui Petre Ivireanul; S. Chiril al Alexandriei, cu o numeroasă sinodie de arhieriei egipteni, ar fi târnosit paraclisul. Fiind dat că S. Chiril a venit în Ierusalim în timpul când petrecea acolo Eudoxia, lucrul nu este peste putință; dar, întrucât Gherontie nu spune nimic în privința asta, cei mai mulți socotesc povestirea aceasta a lui Petre Ivireanul, ca o legendă tendențioasă.

Gherontie ne povestește de o minune ce făcu S. Ștefan, în ziua târnosirii și pentru rugăciunile Melaniei. Impărăteasa, in-

---

1). Moaște de ale SS. Patruzeci de mucenici, așezase Melania și în paraclisul monastirii de călugărițe. Nu e probabil să le fi ridicat de acolo, spre a le pune în monăstirea de călugări; mai probabil pare că sânta noastră a mai găsit și alte moaște de ale acelor sfinți, și pe acestea le-a pus în paraclisul cel nou.

trând în Biserică, își scrânti rău piciorul, așa că slujitorii pre brațe o duseră în Biserica Invierii. Melania, cu lacrimi în ochi îngenuchie la racla Sfântului, și începui să se roage pentru vindecarea Eudoxiei. Ea nu se ridică, dela rugăciune, până ce slujitorii împărătești nu veniră de-i spuseră că Impărăteasa a fost vindecată de odată, și că îi mulțumește ei pentru această minune a Protomartirului Ștefan.

Puțin timp după minunea aceasta, Eudoxia părăsi Ierusalimul, ducând cu ea la Constantinopole moaște de ale Sf. Ștefan și o bucată din lanțul în care fusese ținut Sânt. Pietru. Din lanțul acesta o parte îl trimise Impărăteasa fiicei sale, la Roma; și el se găsește, până în ziua de azi, în Biserica San Pietro in Vincoli.

S. Melania însoți pe Eudoxia, până în Cesareia. «Impărăteasa se despărți de Cuvioasa Melania plângând», scrie Gherontie.

La întoarcerea ei în Ierusalim, Melania fii cuprinsă de gândurile morții, ce se apropiă. Dar înainte de a descrie sfârșitul Cuvioasei, se cuvine să ne ocupăm de petrecerea ei în Bizanț, la Constantinopole, unde cunoscii ea mai întâi pe Impărăteasa Eudoxia.

V.

S. MELANIA LA CONSTANTINOPOLE

Albina, mama S. Melanii, erà dupà cum se știe de neam bun, scoborîtoare din Ceionii. Ceionii Volusieni, ramura din care se trage Albina a fost rãmas mai mult credincioasã legii strãmoșești, adicã pãgânismului.

Neamul acesta al Ceioniilor erà foarte vechiu și nobil. El erà de originã etruscã și se împãrteã în mai multe ramuri: Rufii Ceionii, Ceionii Iuliani și Rufii Ceionii Cecina. În aceastã din urmã spițã erà obiceiul a se dà membrilor ei numele de Albin și Volusiã; de aceia uneori ramura Ceionilor Cecina erà numitã uneori Ceionii Albini și Ceionii Volusieni ¹⁾. Spițã Volusienilor erà alte ori numitã și Sabini.

---

1) Rampolla S. Melania. Pag. 125—130.

Tatăl Albinei noastre, adică bunicul matern al S. Melanii se numea Publius Caeionius Caecina Albinus, și fusese într'un timp Proconsul al Numidiei. El este îndeobște cunoscut sub numele de Ponteficele Albinus, căci eră pontifex major, adică mare preot al zeiței Vesta. Pe niște pietre ce s'au găsit în Africa, unde a trăit câțva timp ca Proconsul al Numidiei, s'a găsit săpat numele acestui Albinus și i se zice: vir clarissimus consularis. Toți contemporanii lui Albinus laudă talentele și erudițiunea acestui arhieru păgân. Insuși S. Ieronim a întreținut relațiuni prietinești cu marele preot al Vestei, și vestitul monach ne spune că Albinus eră un bărbat prea distins și foarte învățat. Mulți cred că Albinus înainte de moarte ar fi trecut la creștinism. Cardinalul Rampolla scrie că lucrul este foarte cu puțință, dar că nu e cu nimic dovedit.

Dacă cei mai mulți Volusieni erau păgâni, totuși și în spița aceasta a Ceionilor erau destui creștini. Așa, între alții, Cardinalul Rampolla ne vorbește

de o altă Albină, pre care o numește Albina cea bătrână. Aceasta Albină, mama Marcelei, eră o bună creștină și un fiu al ei fù acel Albinus care, în anul 389, eră pentru a doua oară Prefect al Romei și care fù bun prietin cu S. Ambrosie ¹⁾.

Ponteficele Albinus, eră căsătorit cu o creștină. Nu i se cunoaște numele, nici neamul din care se trăgeă soția marelui preot al Vestei, doar știm atât că a fost creștină și că S. Augustin o stimă foarte mult. Din căsătoria această s'a născut aceia ce luă pre Publicula și fù mama S. Melanii. Atât Albina cât și sora ei Leta, fură crescute în legea maicii lor, adică creștinește. Leta fù măritată cu Iulius Toxatius și avù de fică pe Fecioara Paula, căreia Toxatius îi dete numele acesta în onoarea străbunicăi sale, S. Paula. Afară de aceste două fete, Ponteficele Albinus a avut și trei băeți.

Caeionius Conticius Gregorius, cârmui în calitate de consular provinciile Piceno și Flaminina. Caecina Decius Albinus, bogat și vestit pentru frumuseța vilei ce

---

1) Ibid. Pag. 136.

avea în Neapole, fu la început militar, apoi guvernă Campania ca Proconsul; în 397—8, fu unul din cei patru Comiți ai Palatului. În fine la 401—2, îndeplini sarcina de Prefect al Romei.

Cel mai vestit dintre frații Albinei noastre, fu însă Volusian, Rufius Antonius Agrypinus Volusianus. În două rânduri Prefect al Urbei (la 416 și la 421); el fu și Prefect al Pretoriului la 428 și 429. Bărbat cu o cultură aleasă, talentat și bine crescut, Volusian ducea viața epicureilor. Iubitor al tuturor plăcerilor fizice și intelectuale, el se interesă mult și de filosofia creștină. Crescut de Albinus în legea strămoșească, în care Arhiereul Vestii își crescuse pre toți băieții, Volusian profesa păgânismul, dar fără mult entusiasm. Iubindu-și foarte mult surorile, el nu era antipatic deloc creștinismului, în care găsea multe învățături interesante, dar pe care îl considera ca o sectă nu tocmai potrivită cu nevoile și plăcerile pe care viața poate da celor ce trăesc pe pământ. Volusian era prieten cu S. Augustin, și întreținea o vie corespondență cu Episcopul Iponei. S. Augustin încercă chiar a-l aduce la creș-

tinism, dar caldele îndemnuri al acestui sfânt ierarh nu deteră rezultatul la care aveă el dreptul să spere, dela un om așa de învățat și cu atâtea calități sufletești, cum eră Volusian. Plăcerile de care Volusian eră așa de iubitor, fură buruenile care nu lăsară ca sămânța aruncată de S. Augustin să rodească imediat; dar, cum vom vedeă mai la vale, sămânța aceasta nu fū complet distrusă de buruenile care o năbușeau. Pentru moment prietenia lui S. Augustin și a S. Paulin de Nola, nu avură alt efect decât să-l împedice a-și da coatele cū vrăjmașii militanți ai Bisericii.

Poetul Claudiu Rutiliu, mare admirator al păgânismului antic și amic al lui Volusian, făceă, tot ce puteă ca să împedice inima lui Volusian a se deschide la chemarea lui Hristos¹⁾.

Dar când mila Domnului se întinde asupra cuiva, nimic nu o poate împedica să ridice pre acela din orice rătăcire și să-l facă vrednic și fericirea cerească. Ferice, de o mie de ori ferice, de cel ce

---

1) Ibid. Pag. 130—133.

pentru vre-o faptă bună, face ca mila Domnului să se coboare asupra-i. Intre acei cari fură atinși de mila aceasta, eră să fie și Volusian. Rugăciunile maicii și surorii lor lui Volusian, ca toate rugăciunile făcute cu credință, aveau să rodească în curând.

La 436 Impăratul Valentinian III, trimise pre Volusian în calitate de legat la Constantinopole, ca să negocieze căsătoria lui cu Principesa Eudoxia, fica Impăratului Teodosie. Inaltele demnități ce ocupase Volusian, însușirile sale diplomatice îl făceau desigur demn de această ambasadă.

Ceeace hotărî însă pre Valentinian să aleagă pre Volusian, fû însă mai ales că Ceionii erau legați de familia imperială prin legături de sânge. O mătușe a lui Volusian fusese Ceionia Bassilina, soția lui Iuliu Constantin Cesar și mama Impăratului Iulian Paravatul.

Volusian fû primit foarte bine la Tarigrad. Un palat al Impărătesii Eudoxia fû gătit spre a găzdui pe Ambasadorul lui Valentinian, și Teodosie făcû tot ce-i stătû în putință ca șederea lui Volusian

pre malurile Bosforului, să-i fie cât mai plăcută. Se știe că misiunea lui Volusian reuși și tânăra Eudoxie, părăsi Roma Nouă, ca să domnească împreună cu Valentian în Roma Veche.

Se pare că acolo, la Tarigrad, admirând luxul oriental a bizantinilor, călcând prin săli acoperite cu praf de aur și privind măreața panoramă ce se desfășură înaintea ochilor lui; Velusian își aduse aminte de nepoata lui Melania, și fu cuprins de dorul de a o revedea.

În acest sens scrisese el S. Melanii la Ierusalim, trimițându-i și o carte împăratească prin care Împăratul Teodosie porunceă căpitanilor de poștă, să pue la dispoziția Cuvioasei Melanii tot ce trebuie spre a călători la Constantinopole.

Melania primi cu bucurie scrisoarea lui Volusian, pe care se obișnuise a-l iubi din copilărie și pentru mântuirea căruia se rugă neîncetat. Totuș un moment stătù la îndoială, și cerù sfat duhovnicesc de ce trebuie să facă. Toți fiind de acord, că Melania eră datoare să răspundă la chemarea unchiului ei, ea porni spre Constantinopole cu nădejdea în suflet că drumul

acesta trebuie să fie de vre-un folos sufletesc.

Ieromonachul Gherontie, care o însoți în această călătorie, ne-a lăsat în scris amănunțele călătoriei S. Melanii la Constantinopole.

El ne povestește cum Căpitanul poștei din Tripolisul Palestinei, se codea la datul catârilor trebuincioși la drum, și cum, spre a-l decide, Gherontie dete acestui curier, anume Messala, trei bani de aur. Pe când Gherontie se ciorovăia cu Messala, S. Melania era dusă la biserica unde se găseau moaștele S. Mucenic Leontie. Ea se rugă de sfântul acela să-i arate în vre-un chip oarecare, dacă drumul ce făcea Melania la Constantinopole era sau nu plăcut Domnului. Și iată că spre dimineață se pomenesc cu Messala, alergând în fugă după ei și țipând lui Gherontie să se oprească în loc. Au crezut bieții oameni, că Messala și-a făcut seamă și nu e mulțumit cu bacșișul dat ; de aceea Gherontie se grăbește a-i făgădui încăodată atât, cât i-a mai dat. Dar căpitanul poștei, aruncă banii și nu pleacă până ce Melania nu-l binecuvân-

tează, și-i promite că nu va spune nimănui de aceea că a îndrăznit un moment să primească bacșiș pentru datul catârilor.

Cu ocazia aceasta, Messala îngenunche la picioarele Melaniei, și mărturisește că în timpul nopții atât-lui, cât și nevestei sale, i s'a arătat în vis S. Leontie și l-a muștrat strașnic pentru greutățile ce făcuse Melaniei.

Melania și Gherontie ascultară cu mirare cele ce le povesteă căpitanul poștei. Când îl liniștiră, ei putură plecă înaintea, și S. Melanie zise lui Gherontie : „Nu trebuie să ne mai temem de nimic. Drumul ce facem este plăcut lui Dumnezeu“.

Dar cu toate că această miraculoasă arătare, întărise în credință pe Melania, totuș cu cât se apropiă mai mult de împărăteasca cetate a lui Constantin, mulțime de griji o cuprindeau. Incepù a se teme cum va putea, ea, acum o biată călugăriță săracă, să stea în fața prinților și împăraților.

Se oprește dar la Calcedon și merge de se roagă de moaștele S. Eufimiei, să-i

deă putere a duce la bun sfârșit lucrul pentru care merge la Constantinopole. Convinsă că S. Eufimia va stă în ajutorul slăbiciunii sale, S. Melania intră în Bosfor plină de nădejde și pășește spre locuința ce-i pregătise Senatorul Lausus¹⁾ în palatul său.

Acest Lausus era un bogătaș țarigrădean, ce fusese Mare-Șambelan. El acum locuia din palaturile zidite de S. Constantin, pentruca să slujească de reședință fruntașilor Senatului. Lausus împodobise palatul acela în tot chipul, așa că era una din frumusețile Țarigradului. El era un vechiu cunoscut al S. Melanii; de el îi vorbise mult Vlădica Palladie pe când era găzduit de Melania în vila ei din Via Appia. Ea știa cât se interesa Lausus de cele bisericesti, cum ceruse lui Palladie să scrie o apologie a schimnicilor din pustie, apologie cunoscută sub numele de Istoria Lausiacă. Desigur Cuvioasa aflase cât de mult luptase Lausus pentru apărarea ortodoxiei catolice, amenințate de Nestorie. Ea avea

---

1) Ibid. Pag. 236.

poate lucrarea în șase volume ce apăruse cu cheltuiala lui Lausus, spre combaterea nestorianismului.

Așa că nici că putea fi Cuvioasa mai nimerit găzduită altundeva, afară dela Lausus. Mulțumită dar în suflet că i se dăduse o așa gazdă, ea se opri însă numai un moment la locuința ei cea nouă, și pe dată porni să vadă pe Volusian.

Unchiul Melaniei era bolnav în pat. Se pare că vederea nepoatei sale în haine simple călugărești îl emoționă tare, căci Gherontie spune cum Volusian i se adresă lui, zicând: «Nici nu știi, Domnule Părinte, în ce lux a fost ea crescută. Nimeni din ai noștri, nu a înotat în atâta belșug. Și uite-te cum singură s'a osândit la atâta sărăcie, la o vieață așa de aspră».

Fără să lase pe Gherontie a zice ceva, S. Melanie răspunse ea lui Volusian. «Află dela mine că am disprețuit slava, bogațiile și toate dulcelele vieții acesteia, ca să pot dobândi bunurile viitoare și veșnice pe care Dumnezeu, ca un întemeietor și ziditor al lumii, le dăruiește celor ce cred în El». Apoi îndemnă pe Volusian, a se converti și el. «Apro-

pie-te, rogu-te, de baia nemuririi și lipsește-te de bunurile cele trecătoare ca să capeți pe acele veșnice. Leapădă-te de rătăcirile diavolilor, cari vor arde în focul cel nestins la un loc cu cei ce le dau ascultare».

Muncit de boală, mișcat de cele ce vede și auzeă din nou, Volusian stă în cumpănă. S. Melania crede să-i facă plăcere, spunându-i că are de gând să roage și pe Impăratul Teodosie să vie la el, să-l sfătuiască să se boteze.

Lui Volusian nu-i este însă plăcută ideia de a se hotărî la botez după îndemnul Impăratului. «Rog pe Cuvioșia Ta, să nu faci lucrul acesta. Dumnezeu ne-a lăsat pe toți liberi în acțiunile noastre. Simt că va veni ceasul când voiu cere să fiu spălat de noroiul păcatelor. Dar de voiu face aceasta din îndemnul Impăratului, ar părea că m'am supus stăpânirii din afară și ași fi lipsit de rodu-rile ce se cad deciziunii mele libere».

S. Melania înțelese delicateța gestului lui Volusian, și nu stăruî mai mult. Ea rugă însă pe S. Proclu, Patriarhul Ța-

rigradului, să se ducă pe la Volusian și să-i vorbească de cele sufletești.

Sfaturile lui S. Proclu priiră bine lui Volusian. El se arătă încântat de acest sfânt ierarh, și Melania putu nădăjdui mult că Volusian se va mântui. Dar pe când Volusian boleă din greu, când toți, în cap cu S. Melania, făceau totul ca Legatul Impăratului Valentinian să nu moară în păgânătate, iată că și S. Melania căzù, și ea, la pat.

Intr'o zi, pe când Sfânta stătea în camera ei, se pomeni în odaie cu un harap micuț, care începù să o întrebe supărat: «Până când ai de gând să tot pui bețe în roata nădejdilor mele?» Apoi îi spuse că dacă se tot ține de capul lui, el, negrul acela mititel, aveă să facă tot ca să piardă prietenia Impăratului, și la urma urmelor—ce mai vorbă multă? — o să-i deă o boală din care greu va putea să scape.

Melania văzù în harapul cel mititel o arătare a diavolului, și începù să-și facă cruce. Nu se înșelase deloc: La semnul Crucii, diavolul dispărù într'un fum gros. S. Melania speriată, trimise după

Gherontie, de îi povesti întâmplarea și începură a se ruga împreună. Deodată S. Melania fii apucată de o durere stranică, în coapsă și căzu într'un leșin ce o ținu în nesimțire trei ceasuri.

Șase zile zăcu ea în pat. La ceasul când se ivise harapul cel mititel, S. Melania era apucată de dureri, de da mâna cu moartea.

Lucrurile acestea le povestește Gherontie cu un așa lux de amănunțimi, în cât este peste putință ca cineva să se poată îndoi de veracitatea faptului. Totuș se vor găsi poate cetitori, stăpâniți de prejudecățile așa zisei științi moderne, cari vor socoti că pot pune la îndoială, dacă nu existența fenomenului, dar cel puțin caracterul său diabolic. Pe aceia îi rog să se gândească că știința modernă, este silită să admită existența unor fenomene extraordinare, pre cari, ori cât le va numi spiritism, telepatie, ori nu știu și eu cum, tot nu le va putea explica pe toate în alt chip decât închinându-se în fața necunoscutului.

Dacă vor binevoi, cititorii noștri, să ne urmeze înainte, vor vedea că feno-

menul acesta extraordinar cu care fu încercată S. Melania, nu poate a se explica altfel decât ca o ispită diavolească.

Intr'adevăr, în a șaptea zi de zăcere, S. Melania fu înștiințată că Volusian a intrat în agonie. Indată ce S. Melania află că Volusian e pe moarte, ea cere să fie dusă la unchiul ei. Eră însă așa de bolnavă, încât toată lumea îi răspunde că este peste putință să o ridice din pat. Totul e însă în zadar: „Duceți-mă la unchiul meu“ strigă Cuvioasa. „Duceți-mă la el, căci altfel mâhnirea ce-mi faceți va îndoi durerile mele“.

Văzând că nu o poate nimeni convinge să se liniștească, Gherontie, cu multă greutate, pune de o ridică din pat și o așeză într'o litieră, pe care slujitorii o iau pre umeri și o duc cu încetul spre palatul unde zăcă Volusian.

Gherontie o pornește înainte și în fugă într'acolo. Ajuns la reședința Legatului imperial, el află că slujitorii lui Volusian, văzând în ce stare este el și știind că S. Melania e rău bolnavă, au chemat la patul bolnavului pe Elefteria, „doica Prea Cuvioasei Impărătese“. I se spune în fine,

că simțindu-se rău, Volusian singur a trimis după S. Proclu și a cerut botezul.

Pe dată Gherontie trimite un slujitor călare înaintea Sfintei, ca să o liniștească. Slujitorul trimis de Gherontie, întâlnește lectica ce ducea pe S. Melania în piața numită forul lui Constantin.

Cu greu duceau servitorii patul în care stă S. Melania, căci oricât de încet mergeau ei, durerile ce Melania simțea la picior, făceau orice mișcare foarte dureroasă. Dar în momentul când i se spusese că S. Proclu a botezat pe Volusian, ea fu cuprinsă de o așa mare bucurie, încât ca prin farmec durerile îi încetară. „Diavolul rușinat, eși din ea și împreună cu el dispărură și suferințele Melaniei“, scrie Gherontie.

Servitorii se cruciră văzând cum se scoală de ușurică din lectică și cum pornește iute, mai iute, decât toți, spre locuința lui Volusian.

Acolo, într'o fugă, sue scările și dând de Volusian, Melania sărută pe unchiul ei și îi zice cu lacrimi în ochi: „Fericit om ești tu, carele pe lume ai fost slăvit cu cinstea ce ți se cuvenează; și acum

te duci la Domnul, curățit de păcate prin baia nemuririi, în care te-ai scăldat": Toată ziua și noaptea ce-i urmă, S. Melania stătù nemișcată lângă patul lui Volusian, căutând prin toate mijloacele a-i îndulci suferințele trupesti și a-i oțeli sufletul. După obiceiul din secolul acela, de trei ori în acea noapte Volusian fù împărtășit cu Sfintele Taine ¹⁾.

La revărsatul zorilor, când țarigrădenii se pregăteau să serbeze botezul Domnului, la 6 Ianuarie 437, Volusian își dete obștescul sfârșit.

Boala lui Volusian ținuse câteva luni. S. Melania întrebuintă timpul acela, nu numai îngrijindu-l și sfătuindu-l la pocăință; ea se încercă și reuși să stârpească ultimile urme ce eresul Nestorian lăsase în cetatea lui Constantin cel Mare.

Este un fapt istoric ce nu se poate tăgădui, că nici un scaun arhieresc nu a fost mai pângărit prin ereziile celor ce-l ocupară, cât Scaunul Constantinopolei. Desigur în scaunul acesta au strălucit ierarhi ca S. Ion Chrisostom, S. Proclu,

1) Ibid. Pag. 253—254.

S. Tarasie și alții, cari prin cuvioșia vieții lor, prin talentele și mai ales prin ortodoxia lor catolică, au căutat să curețe Biserica Constantinopolei de petele ce-i lăsaseră asupra-i un trecut îndoios, sau chiar eretic deabinelea.

Unii caută să explice aceste căderi în erezii, ale ierarhilor țarigrădeni, prin faptul că populațiunea bizantină avea o pornire bolnavă la ridicarea de controverse teologice; alții socotesc că ereziile acestea s'ar datori amestecului nepermis al politicei în cele bisericesti și, faptului că de obicei ierarhii țarigrădeni erau prea supuși puterii împărătești. Se poate—și este foarte probabil—că toate aceste împrejurări au contribuit întrucâtva fiecare, ca biserica țarigrădeană să devie biserica în capul căreia a stat cei mai mulți eretici, dar e permis să vedem în acest fapt și o pedeapsă cerească pentru episcopia bizantină, care fără nici un cuvânt duhovnicesc, ci numai din ambiție lumească și prin intrigi politice, din simplă episcopie sufragană, se ridică întâiu la rangul de arhiepiscopie, apoi de patriarhie, luă pasul asupra celorlalte

patriarhii orientale; și în fine cuteză a se luptă chiar cu Roma, îndrăsnind a se răsvrăti împotriva Scaunului lui S. Petru, Verhovnicul Apostolilor. Până a ajunge acilea, au trecut multe secole, îndelunga răbdare a Proniei a iertat multe greșeli. A trimis Domnul țarigrădenilor multe încercări și multe mângâeri. Chiar după nebuna crimă duhovnicească ce săvârși Fotie în veacul IX, Domnul, prin aleșii săi, încercă multe ca să lumineze pe greci asupra rătăcirii după urma căreia sângerează și azi Biserica Lui.

La începutul secolului V, stătea în scaunul lui S. Ion Chrisostom, un călugăr Nestorie care începui să propovăduiască că Nespurcata Fecioară Maria a născut din pântecile ei numai pe Hristos-omul; cu alte cuvinte că Hristos-Dumnezeul nu s'a smerit în pântecile Fecioarei din iubire de oameni. Se pare că Nestorie era un călugăr foarte ignorant, și că a rătăcit mai mult din nepricepere, decât din răutate. În tot cazul, învățătura lui era o erezie din cele mai periculoase, care distrugea din temelie însăși credința în omenirea Fiului lui Dumnezeu; puneă.

la grea încercare taina mântuirii oamenilor prin nașterea și patima lui Hristos, Dumnezeu-omul.

La început, ca mai totdeauna de altfel, Impăratul susțină pe Nestorie împotriva celor ce-l acuzau de energie. Când însă S. Proclu luminează chestia prin predicile lui, când se citiră scrierile lui S. Chiril al Alexandriei, mai ales când se adună sinodul din Efes, și după Papa Celestin I osândi pe Nestorie, Impăratul isgoni pe Nestorie din cetate și-l exilă într'o mănăstire.

Când sosi S. Melania în Tarigrad, erau încă episcopi cari păstrau simpatia lor lui Nestorie, și încercau a-l reabilita. Unii căutau să împace lucrurile și se trudeau să găsească un termen care fără să fie cel de Teotocos (Maica Domnului) pe care nu-l primea Nestorie, să înlătore termenul de Hristotocos (Maica lui Hristos) de care se ferea ortodoxia catolică. Se scriau volume peste volume pentru și contra fiecărui termen. Spiritele nu erau de loc liniștite.

S. Melania, cu mintea ei genială, înțelese numaidecât câte pericole ascun-

deã eresul lui Nestorie, și se puse pe lucru, cu nãdejde bunã de a sfârși cu controversele acestea. Chemã la ea pe toate damele din înalta societate și pe cãlugãrițele ce populau suburbiile Țarigradului, și începù a le explicã tot ce este rãtãcit în nestorianism.

Țarigrãdencele, trãite în ghinecee luxoase, își petreceau timpul ca toate orientalele: în mici intrigi femeesti și într'o specialã indolențã pentru tot ce nu le stricã isihia lor. În cele sufletești, ele urmau orbește pe duhovnicii lor, și nu se pasionau de cele teologice de cât atât cât erau legate de cele pãmãntești. Și tocmai pentru cã în Constantinople, foarte adese discuțiile teologice, aveau un scop sau isvor politic, tocmai de aceea când femeile bizantine se pasionau de cele bisericesti, nu erã tocmai pentru binele sufletesc.

Acum în palatul lui Lausus, ele veneau sã vadã o ilustrã patricianã din Roma-Vechi, ajunsã cãlugãrițã în Ierusalim, o bogãtașã sãrãcitã de bunã voe și din dragoste de Hristos. Toate acestea impresionarã mult pe bizantinele dela

curtea lui Teodosie, și S. Melania reuși a face din ele niște adevărate ortodoxe-catolice, niște apostoli ai dreptei credințe.

Pretutindeni și în toate timpurile, femeia a putut face mult bine, când se lasă a fi condusă de spirite superioare, când reușește a birui ușurința și zelul pătimăș, ce sunt legate de unele suflete femești. Când femeile se pasionează de dreptate și adevăr, cu activitatea lor febrilă, cu anumite însușiri inerente sexului lor, ele pot avea un rol însemnat și binefăcător. Dumnezeu le binecuvintează totdeauna când ele își închină activitatea lor ortodoxiei catolice. De aceia și în veacul V, luminate de S. Melania, femeile bizantine se puseră pe lucru și reușiră să biruiască schisma și erezia care bântuiau în vremea aceea.

Mult se bucură Impăratul Teodosie de concursul ce dobândi de la S. Melania, pentru distrugerea nestorianismului. Impăratul Teodosie, protejase la început pe Nestorie, este foarte adevărat; dar el eră prea curat cu sufletul, ca să nu fie mâhnit văzând că nu eră așa de ușor a stinge complet focul, pe care se cuve-

neã sã fi știut sã-l înãbușe dela început.

Dupã înmormântarea lui Volusian, la care se asociaã tot ce erã mai însemnat în Constantinopole, dând cinste rămãșițelor unui ambasador împãrãtesc și unui ilustru convertit; Melania nu mai stãtũ în Constantinopole, decãt pãnã ce făcũ parastasul de patruzeci de zile dela moartea unchiului ei.

Indatã dupã pomenirea aceastã, ea plecã spre Ierusalim. Nici rugãciunile Impãratului și ale Impãrãtesei, cari ar fi dorit sã o ținã lângã ei, nici vremea rea și urãtã nu o puturã ține pe loc.

În Februarie 487, S. Melania pãrãsi Constantinopolea, pe frig și ninsoare. Ea plecã ducând fãgãduiala Impãrãtesei Eudoxia cã va veni în curãnd sã se închine la S. Mormânt, și sã aducã multe daruri bogate pentru monahiile ei. Cu banii dobândiți acum dela Lausus, ea clãdi un stabiliment de bãi pentru cãlugãrițele ei, bãi de care a rãmas știrea ca sã se desmintã istoricește aserțiunea neîntemeiatã cã Biserica osãndește curãțenia trupului, cã nu îngãdue practicile necesare igienii corpului. Adevãrul este cã Biserica a cãu-

tat numai să oprească pe credincioși dela frecventarea acelor stabiliimente unde, pe lângă băi, clienții lor găseau și alte distracțiuni cari tind la neînfrânare.

Mulțumită de ródul petrecerii sale în Roma Nouă, plină de speranțe pentru așezămintele ei din Ierusalim, ea dori să ajungă acasă înainte de Inviere. Pentru aceasta Gherontie ne spune, că nu se dete la o parte dela nici o osteneală. Călători pe un ger cumplit, trecu munți înghețați cu piciorul, și reuși să ajungă în Ierusalim la vremea dorită.

Ací află cu bucurie, că mânăstirea ei de călugări, primise doi iluștri novici. Nabarnugos, Principe moștenitor al Georgiei, fusese ostatic la Constantinopole, acolo primise botezúl. Acum, sub numele de Petre Ivireanul, venise la Ierusalim să se călugărească în ctitoria S. Melanii. Cu el sosi și un negru iluștru, care îl însoțise la Constantinopole și împreună cu care se botezase. Mitridate, acum Ion Eunucul, se luptă împreună cu stăpânul său să ajungă la perfecție, prin călugărie.

S. Melania se grăbi să se ducă la ei, și să le vestească că în curând vor ve-

deã în Ierusalim pe Impărăteasa Eudoxie, pe care ei au trebuit să o cunoască la Constantinople.

Mai târziu, după moartea S. Melanii, Principele Nabarnugos, devenit Ieromonarhul Petre Ivireanul, zidi o monastire în Sion, Monastirea Ivirului. Cu timpul ajunse chiar Episcop la Maiuma și își sfârși zilele în durerea de a fi apărat monofisitismul. ¹⁾

Acum când S. Melania se întoarse din Țarigrad, el și Ioan Eunucul minunau soborul prin cuvioșia și smerenia lor. Ei făceau fala monastirei clădite de S. Melanie.

---

1) Goyau. Ste. Melanie, Pag. 157.

VI.

SFÂRȘITUL S. MELANII

Multe persoane au presimțimântul morții. Plecând din Viena sănătoasă, Împărăteasa Maria Luiza, văduva lui Napoleon I, își îmbrățișă prietenile plângând și le spunea că simte că nu are să le mai revadă. Iar peste câteva luni, Maria Luiza muri la Parma, dintr'o răceală.

Nu e dar de ioc de mirare că o sfântă ca Melania, care făcuse minuni, aveă să se bucure de darul de a-și cunoaște de mai nainte sfârșitul. Gherontie ne asigură că în anul morții, ea aveă presimțirea că este la capătul vieții sale pământești. În postul Crăciunului, scrisse Paulei: «Voesc să viu în Betleem, ca să petrec aci Nașterea Domnului».

Ajunul Crăciunului, îl petrecură rugându-se amândouă împreună.

În dimineața aceea se împărtășiră, și nu încetară toată ziua rugăciunile, decât spre a pomeni pre sfinții în mijlocul cărora aceste două cuvioase și ilustre patriciene trăiseră, și cari toți acum erau în altă lume. La despărțire, spre seară, S. Melania îmbrățișă cu dragoste pre vara ei, și îi zise: «Roagă-te pentru mine, căci de acum înainte Crăciunul ai să-l petreci, fără de mine».

Cu convingerea că este ultima Naștere a Domnului, ce ea va sărbători încă pre pământ, S. Melania veni în Ierusalim la 25 Decembrie 439. Ziua aceasta o petrecu parte în monastire, parte în peștera din Muntele Maslinilor. A douazi, eră pomenirea S. Arhidiacon Ștefan. Cuvioasa Melania se duse de dimineață la biserica cu hramul primului mucenic, și în care se păstrau moaștele Sfântului.

Ne oprim aici un moment, ca să constatăm faptul că la 439, în Ierusalim se serbă Nașterea Domnului la 25 Decembrie. Se știe că la început sărbătorirea Nașterii Domnului, se făcea la 6 Ianuarie, odată cu botezul Mântuitorului. Acest ve-

chiar obiceiul îl țin încă armenii. Sărbătorirea nașterii la 25 Decembrie a fost introdusă mai întâiu la Roma. În Ierusalim, pentru prima oară, s'a serbat așa, cam cu vreo doi ani înainte, pre la 436 ¹⁾. Asemenea în scrierea lui Gherontie mai vedem că în secolul V, pomenirea S. Ștefan se făcea a douăzi de Crăciun, nu a treiazi cum o facem noi orientalii, acum.

Dela biserică, Melania se întoarse la monastirea ei și șezù la citirea catismelor împreună cu călugărițele ei. Melania singură le citi din Faptele Apostolilor, istoria S. Ștefan.

Când Cuvioasa sfârși de citit Apostolul, ea se întoarse către sobor și făcând obișnuitele închinăciuni, zise : « Dumnezeu să vă mântuiască și să vă blagoslovească, că de acum nu mai mă veți auzi citind. Domnul mă chiamă la el, și doarec să mor în pace. Iar voi măruntaiele mele, mădularele mele prea sfințite, rămâneți cu Hristos, și întru frica Domnului împliniți tipicul vostru. Căci scris este : Blestemat cel ce calcă porunca Domnului său. Și de nu voiu mai fi eu aici, Domnul rămânè de față ».

1) Card. Rampolla. Pag. 268—270.

Toate plângeau. S. Melania, luă pe Gherontie și se duse în paraclisul monastirei sale de călugări, unde erau din moaștele S. Ștefan.

Incepù să se roage, și Gherontie, ne-a lăsat cuprinsul rugăciunilor Sf. Melanii :

«Doamne, Dumnezeule al sfinților tăi mucenici ; tu carele știi toate și carele știi vieața ce mi-am ales dela început, știi că te iubesc din toată inima, și de frica ta cărnurile mele se usucară pre oase. Ție, carele m-ai zidit în pântecile maicii mele, am închinat trupul și sufletul meu. Tu, ținând dreapta mea, îmi călăuziși pașii ; dar eu om fiind, adesea păcătuii împotriva Ta, păcătuii cu cuvântul și cu fapta, în fața Ta, singurul carele ești curat și neîntinat de păcate. Primește ruga mea. Iată lacrămile mele, primește-le din mâinile sfinților ce au biruit ispita. Curăță pre roaba Ta, ca în ceasul când mă voiu sui la Tine, calea să fie deschisă sufletului meu și diavolii să nu mă oprească în drum, ca astfel să ajung la Tine neîntinată, apărată de sfinții Tăi îngeri, vrednică de cirescul Tău culcuș, ca să aud blagoslovind vocea Ta...».

Apoi se rugă sfinților mucenici, și le ceru „să mijlocească la Dumnezeu să primească sufletul său în pace, și ca monastirile sale să rămâe în frica Domnului».

În ziua aceea se împărtășise de dimineața, în Biserica S. Ștefan.

După cum descrie Gherontie sfârșitul Melaniei, vedem că Sfânta a avut o pneumonie, care o răpuse în ziua de 31 Decembrie 439.

Tot timpul cât a zăcut, a fost în toate mințile, și frumoase sunt sfaturile ce dădu atunci călugărițelor sale. Mai întâiu le cere să se roage pentru sufletul ei, și apoi le roagă să nu strice tipicul ce le-a dat. „Să știți că pre nici una nu v'am muștrat din mânie... Pre nici una nu am îngăduit să stea mâniată pe alta o zi întreagă, ci v'am îndemnat la pace și dragoste, fiindcă numai prin dragoste dobândim fericirea cerească. Nu stați de vorbă cu bărbații; căci dacă nu vă robesc ochii voștri, ochii altora pot rătăci și greșeala altuia cade asupra-ți ca un păcat de moarte. Urmați regula voastră, ca să nu lipsească uleiul din lămpile voastre, și să plăceți cerescului mire“. Apoi ca să le arate cât trebu-

esc călugărițele să respecte pre preoții monastirilor, le zise : „Vă poruncesc să nu mâhniți cu nimic pre Domnul Părinte. Ascultați-l în smerenie și supunere, căci el poartă răspunderea sufletelor voastre, și cele ce nu-l ascultă și i se împotrivesc, pre Domnul îl mânîe. Să știți că cei ce mor, știu tot ce se petrece pre pământ, și dacă vă certați între voi, o să viu să vă pedepsesc“.

În ziua morții, se împărtăși dimineța din mâinile lui Gherontie. Pentru asta se duse la monastirea de călugări, unde sluji leturghia Gherontie, în ziua aceea. Mai încolo veni însuș Iuvenalie, Episcopul Ierusalimului. Bucurată că vede pre chiriarhul ei, îi mulțumi și îi ceru protecție pentru așezămintele ei. „Primește a te îngrijr de preotul și monastirile mele, păstorește-le cum păstorește păstorul cel bun oile sale“.

Vestea că moartea Melaniei se apropie, se întinse în tot orașul. Rând pre rând, veniră să o vadă clerul dela episcopie, călugării și fecioarele din oraș.

Când se apropiară călugării din monastirea ei, Melania le zise : „Vă las cu bine și vă rog întru toate fiți de ajutor preotu-

lui vostru, căci așa veți fi plăcuți lui Dumnezeu“.

Lui Gherontie îi spuse : „Să porți grija monastirilor, te rog ostenește-te acum mai mult încă la aceasta, cât eu nu mai sunt pre pământ; și Dumnezeu îți va răsplăti ostenelele». Pre Paula care erà de față și plângea, Melania o îmbărbătează cu cuvinte alese. Spre seară veni din nou Episcopul și îi zise : „Pleci voioasă, căci te-ai luptat voinicește. Ingerii saltă de bucurie, dar noi plângem pentru binele ce faci sufletelor noastre“. „Se face voia Domnului“, răspunse Melania, și ceru lui Iuvenalie, Împărtășania. De dimineață ea se împărtășise la monastirea călugărilor, mai apoi în chilia ei mai luase odată Împărtășania, tot dela Gherontie. Acum pentru a treia oară, o împărtăși însuși Iuvenalie. Melania îi sărută mâna, și ridică ochii la cer. Murise. Călugărițele o îmbrăcară cu hainele ei, o înveliră în mantia călugărească, pre care nu vrusese să o poarte trăind. În cântări frumoase, clerul și poporul o așezară lângă scumpii ei răposați, la umbra sfințelor moaște adunate de ea și aproape de soboarele întemeiate tot de ea.

- Monastirile zidite de Melania se bucură de respectul și protecția lumii întregi. Impărăteasa Eudoxia, văduvă, se așază în Ierusalim în anul 460, și ridică o măreață basilică S. Ștefan, pe temeliile paraclisului zidit de S. Melania; basilică de care numai avem urme, dar pe locul căreia Cardinalul Rampolla dovedește că se înalță acum monastirea Părinților Dominicani ¹⁾).

Crescuți de Melania în ura nestorianismului, o parte din călugării Melaniei, din această ură, nu știură a se ține în hotarele dreptei credințe. Unii din ei, între cari însuși Gherontie și Petre Ivireanul, căzură în monofisism, altă erezie absolut contrarie nestorianismului, dar tot așa de periculoasă.

Nu se împlinise două sute de ani dela moartea Melaniei, când în anul 614, monastirile clădite de Melania fură devastate și năruite cu ocazia cuceririi Ierusalimului de oștile lui Cosroe, Regele Persiei. Acesta, chemat de ovrei, devastă Ierusalimul. Amintirea acestei devastări ne-a ră-

---

1) Ibid. Pag. 271.

mas din scrierile S. Sofronie și din relațiunea unui monah din monastirea S. Sava. Știm că atunci fură uciși 1207 de monahi pe Muntele Maslinilor, precum știm și aceea că atunci fură dărimate și ctitoriile S. Melanii.

Cardinalul Rampolla s'a ostenit căutând să determine locul unde s'au găsit acele monastiri. Putem dar zice că monastirea de călugări a Melaniei, se înălță pe locul unde în secolul IX se află o monastire de Părinți Benedictini. În ce privește monastirea de călugărițe, se pare că fusese clădită pe locul aproape de Biserica Înălțării, ridicată în Ierusalim de S. Elena¹⁾.

Dar dacă e greu arheologului celui mai iscusit să determine locul unde trăi și muri S. Melania, cultul și pomenirea ei nu încetară nici un moment, atât în Biserica Apuseană, cât și în cea Răsăriteană.

---

1) Ibid. Pag. 280—388.

VII.

CULTUL S. MELANII

Ⓞ dată cu monastirile Cuvioasei Melanii, perșii dărîmară și mormântul unde zăceau rămășițele ei, alături de cele ale soțului și ale mamei sale. Nu se știe dar, ce au devenit sfintele moaște ale Melaniei. E posibil că au fost risipite de perși, cum este tot așa posibil ca ele să fi fost ascunse de vreun călugăr, ca să le apere de profanațiunile persiene. Cine știe? Poate că prin inteligentele săpături, ce arheologii învățați fac în zilele noastre pe Muntele Maslinilor, vom avea norocul să se dea pre urmele paraclisului și a sfintelor ei moaște.

Până atunci creștinii cuvioși trebuie să se mulțumească cu încredințarea că în ceruri, S. Melania nu încetează a se rugă pen-

tru omenirea păcătoasă în general, și pentru cetele călugărești în special.

Melania nu numai că se deosebi de ceilalți oameni prin vieață cuvioasă, prin milostenii și prin zelul ei apostolic; dar ea fu miluită și cu darul de a face minuni. Cureaua ce purtă la cingătoare îi slujea a vindecă de boale și chiar, după moarte-i, cei ce rugându-se Melaniei sărutară cureaua aceea, mult se folosiră.

Gherontie ne mai spune și alte minuni. Câteva călugărițe erau turburate, din pricina altora din ele cari nu veneau regulat la biserică. Melania li se arătă în vis, le muștră pentru turburarea lor, și le dete sfat cum prin dulceață să îndemne pre cele mai leneșe la rugăciune, a se îndreptă. Altă dată, Impărăteasa Eudoxia chemă la Constantinopole niște călugărițe din monăstirea Melaniei, și le ținea acolo. Lucrul acesta nu eră potrivit pravilei lor călugărești. Melania se arătă noaptea Impărătesei, și o rugă să pornească pre călugărițele ei la Ierusalim, să nu le mai ție în capitală.

Toate aceste fapte îndrituiră canonizarea Melaniei. Pomenirea ei se face la 31

Decembrie, atât în Apus, cât și în Răsărit. Pre bunica ei, Melania cea bătrână, apusenii o pomenesc la 7 Ianuarie, și răsăritenii la 8 Iunie. Melania noastră se găsește trecută atât în martirologiul roman, cât și în mineiele orientale, în aceeași zi.

Biserica, nu cunoaște un portret autentic al S. Melanii. Icoanele ce reprezintă pre Melania au un caracter cu totul convențional și se resimt mai mult de influența slavo-bizantină. Se găsesc însă și icoane ale Melaniei, în caracter occidental. Așa este frumoasă gravura din secolul XVII, pe care o găsim reprodușă în ediția germană a biografiei sale, scrisă de Elena de Persico și tradusă nemțește de C. P. Dr. Romuald Bang C. S. B¹).

Cel mai vechiu portret al S. Melanii, este o miniatură, de pre un minei scris pre pergament pentru Impăratul Vasile II Porfirogenitul între anii 976—1025²). Cardina-

---

1) E. de Persico. Die Heilige Melania die Jüngere. Pag. 31. (Benziger et C-ie 1912).

2) Acest mineiu se găsește la Roma în biblioteca Vaticanului și a fost imprimat de Cardinalul Anibal Albani, în zilele lui Benedict XIV iab titlul : „Menologium Graecorum Basilii Porphyrogenitii imperat. süssu edito.

lul Rampolla reproduce portretul acesta în capul marei sale lucrări, asupra S. Melanii. Sânta se arată îmbrăcată într'un antereu roșiatec, este legată la cap cu un șal negru care se scoboară preste umeri și o învelește până aproape de genunchi. La chip se vede oacheșă, cu trăsurile feții foarte regulate ¹⁾.

La români, unde numai câteva prasnice și sfinți sunt singurii cărora li se închină bisericile de obicei la clădirea lor; nu cunoaștem nici o biserică cu hramul S. Melanii. În schimb însă nu este monastire de maici, unde să nu se găsească măcar o monachie care, la călugărire, să nu-și fi schimbat numele de botez cu cel al Melaniei, care a fost mândria monahismului și a sexului femeiesc.

---

1) Card. Rampolla, Santa Melania. Pag. 294—5.

VIII.

PRAZNICUL S. MELANII

Pomenirea Sfintei, am spus-o, se prăz-
nuște la 31 Decembrie.

Socotim plăcută cetitorilor noștri, reproducerea cântărilor cu care Biserica românească laudă pomenirea S. Melanii. Le dăm astfel, cum se găsesc în «Mineiul lui Decembrie, carele mai 'nainte tipărit prin osârdia și cheltuiala iubitorului de Dumnezeu Episcop al Râmnicului, Filaret; iar acum cu voia și blagoslovenia Prea Sfințitului Mitropolit al Ungro-Vlahiei Chiriu Chir Dosoftei, s'au mai îndreptat la talmăcire de multe greșeli, în zilele Măriei Sale Domnului Țării Românești, Ion Constantin Alexandru Ipsilant W. prin osârdia smeritului Episcop al Argeșului, Chir

Iosif, în Crăiasca tipografie a Universității din Budapesta, la anul 1805».

În ajunul zilei de 31 Decembrie, la vechernie, se cântă astfel :

„Ceeace te-ai împreunat cu cetele îngerilor, când te-au aprins dorul cel dumnezeesc și te-ai plecat a sbură mai presus de cele văzute, prin nepățimire și prin curăție, atunci ai vânat pre bărbatul tău, cu cuvinte plecătoare spre Dumnezeu, ca să se lepede de turburarea vieții cea nestatornică și curgătoare; drept aceea împreună cu el ai aflat cea veșnică și desfătarea, Melanie, rugându-te Stăpânului ca să se mântuiască sufletele noastre“.

„Ceeace ai poftit viața îngerilor, când ai defăimat desmerdarea cea îndulcitoare, zăbovind-te întru postire și în priveghere, în zăcere pre pământ și în curăție, atunci te-ai făcut vas prea curat al dumnezeescului Duh, împodobit cu daruri luminate dela dânsul, Prea Înțeleaptă; drept aceea ai tras noroadele către râvna cea dumnezească, și le-ai adus Stăpânului, Melanie, și Mântuitorului sufletelor noastre“.

„Ceeace ești înfrumusețată cu podoabele bunătăților, când ai împlinit cuvântul cel de mântuire, risipind ai dat aurul tău săracilor și lipsiților, atunci ai luat bogăția cea cerească, îmbogățindu-te cu dreptatea în veac, și cu nesticăciunea, și cu mântuirea prea cinstită; pentru aceea cinstim adormirea ta, și cu osârdie te rugăm, roagă-te Ziditorului, să se mântuiască sufletele noastre“.

Și în ziua prasnicului ei, la utrenie este încă și mai frumos lăudată. Corurile cer mai întâiu dela „Iubitorul de oameni“, ca „pentru cele dătătoare de lumină ale cuvioasei Melanii» să le dăruiască cuvânt „ca să o laude pre ea“. Și apoi încep:

„Cu fierbințeală ai urmat celui ce pentru tine a răbdat răstignirea cea de bună voe, purtând Prea Fericită, pre umărul tău crucea ta cu osârdie, și ai păzit îndreptările lui“.

„De dragostea părinților și de dulceața trupului cu totul te-ai lepădat, îndrăgind numai frumusețea cea drăgăstoasă a lui Hristos, de carele doresc toți a se împărtași cuvântului, de Dumnezeu înțeleaptă“.

„Lepădând lanțul viețuirii cei îngerești, ai plecat pre soțul tău a purtă pre grumaij jugul cel dumnezeesc împreună cu tine, și a umblă pre calea dulce la lăcașurile cele fără materie“.

„Depărtându-te de dorirea celor de jos, toată dorirea voirei foarte cu bună credință, o ai dat numai către cele stătătoare și veșnic slăvite“.

„Și grăind și tăcând, te-ai arătat învățătoare celor neîntăriți, pildă și întărire sihaștrilor, pentru aceea te lăudăm pre tine Prea Slăvită, Melanie“.

„Cu neconținerea rugăciunilor, ți-ai îndreptat simțirile cu razele duhului, cu totul te-ai făcut în chip de lumină, râvnind viața cea fără materie, fiind în trup, Melanie“.

„Dumnezeeștile porunci săvârșindu-le, cu osârdie risipind ai împărțit mulțimea aurului la săraci, și ridicând pre umere crucea ta, Melanie, împreună cu bărbatul tău ai mers cu credință după Hristos, însuși Dumnezeuul nostru, carele s'a născut cu trup“.

„Cu înfrânare omorându-ți poftele trupului, ai avut locuind întru tine pre vieța tuturor, Prea Cinstită, carele mutându-te de pre pământ, te-ai sălășluit, îndulcindu-te de împărăția cerurilor“.

„Mulțimea aurului tău ai împărțit săracilor, și l-ai pus pre acesta în vistieriile, care nici odinioară nu se învechesc, ci-ți păstrează ție starea prea deplină în veci“.

„Averea milosteniei tale s'a făcut ca un rai, Pururea Pomenită, adăpând inimile săracilor, spălând întinăciunea sărăciei, și pricinuindu-ți ție bogăție nerisipită în ceruri, care nu se deșartă“.

„Chipurile patimilor celor neînfrumusețate, până în sfârșit ștergându-le dela suflet, Curată, ai zugrăvit în el fețele postirii, nepățimirea și dragostea nefățarnică“.

„Ca o oglindă luminoasă fiind, Cinstită, ai primit feluri de daruri luminate, ale Duhului lui Dumnezeu, Slăvită, și pre credincioși i-ai luminat cu lumina vieții tale“.

„Cu postirea stingând pârâul patimilor, ai aprins făclia sufletului, care te lumi-

nează în toată viața și gonește întunericimile dracilor“.

„Cu scânteiele dragostei tale celei fierbinte către Domnul, s'au ars toate săgețile celor arzătoare ale păcatelor, și răutatea dracilor s'a pierdut până în sfârșit“.

„Gândul tău cu uimirea cea către cel mai bun îndumnezeindu-te, s'a despărțit de către dragostea trupului, cu voia a tot Țiitorului, pentru aceea ai purtat toate ostenele sihăstriei“.

«Luminându-ți-se sufletul cu luminările celui ce ne-au strălucit nouă din Fecioară, ai strălucit întru bunătăți, ceea ce ești pururea laudată, că risipind avuția ceea ce se strică în pământ, ai dobândit avuția cea cerească, și în sihăstrie ai strălucit luminat, pentru aceea cu dragoste te cinștim pre tine, Melanie“.

„Fugind de cele veselitoare ale lumii, ai risipit bogățiile de zeci de mii de ani, punându-le în mâinile săracilor cu bună credință, și locurile cele dumnezești înconjurând, tuturor toate ai fost, viață întoc-

mai cu îngerii petrecând ; tuturor împărțind untul de lemn al facerii de bine, ți-ai luminat sufleteasca candelă, și intrând cu Hristos întru dumnezească cămară te desfătezi, pentru aceasta te cinstim cu dragoste pre tine, Melanie“.

„Dimpreună cu bărbatul tău, purtând jugul lui Hristos, purtătoare de Dumnezeu ați ogorit cu plugul rugăciunilor voastre sufletele și arătura bunătăților lucrând-o, vă îndulciți de slava cea de sus în veci“.

„Ca măslinul sădindu-te în casa lui Dumnezeu, după cum zice psalmistul, cu untul de lemn al ostanelilor tale, netezești tăinuit inimile și obrazele celor ce cu credință laudă strălucirile tale, Cuvioasă“.

„Cu roua postirii stingând cuptorul patimilor, cu ploaia rugăciunilor tale, ai isvorit noianuri de vindecări, cari înneacă supărarea patimilor, ale celor ce te cinstesc pre tine, Melanie“.

„Săvârșindu-ți inima și trupul, lăcaș Treimii cei mai presus îndumnezeite, ai zidit case dumnezești ; vrednică de laudă

întru care ai adunat cete de fecioare, și hore, și ai împreunat adunări, care cu un glas, laudă și slavoslovesc pre Hristos în veci“.

„Strălucind cu înțelepciunea și cu bărbăția, cu curăția și cu dumnezeiasca dreptate, ai avut smerenia cea făcătoare de înălțime, care te-a înălțat pre tine către înălțimea cea cerească, prin care ai surpat pre șarpele cel mult lăudăros, Cuvioasă; pentru aceasta te cinstim ca pre o adevărată purtătoare de biruință“.

„Cu milostenia ai câștigat milă, că risipind ai dat celor lipsiți, dreptatea ta rămâne în veci și dobânda cea dela dânsa, rămâne neînvechită, Cuvioasă Melanie, purtătoare de Dumnezeu; pentru aceasta te cinstim ca pre o adevărată purtătoare de biruință“.

„Cu adevărat la înălțimea săvârșirii celei curate, te-ai suit Fericită Melanie, și ai ajuns cetele celor fără de materie, câștigându-ți dorirea cea adevărată, unde te veselești de izvorul biruințelor, pentru aceea toți te ferimim“.

„Impreună cu cetele sihaştrilor te veseleşti, care s'au postit, şi patimile şi-au omorît ; şi vezi frumuseţea lui Dumnezeu, cu faţă luminată, care mai 'nainte o aveai curată, prin curăţia minţii, Melanie pururea pomenită“.

„Umblând pre cărarea cea strâmtă, ai ajuns la lăţimea cea desăvârşită a Raiului ; unde este bucuria celor ce prăsnesc, unde este lemnul vieţii, neîncetat adu-ţi aminte de noi, care săvârşim prasnica adormirii tale, Melanie“.

Slujba se sfârşeşte cu aceste stihuri :

„Melanie pururea pomenită, lauda monahilor, cu rugăciunile tale cele către Dumnezeu, curăţeşte-mă, luminându-mă pre mine, carele de pre amândouă părţile m'am înegrit cu negreala patimilor, ca să te cinstesc luminat şi să prăsnesc pomenirea ta cea purtătoare de lumină“.

Pentru cine este iubitor de muzică bisericească, adăogăm că stihurile acestea se cântă pre glasul al patrulea.

IX.

ISOVARE ISTORICE RELATIVE LA S. MELANIA

Afară de câteva rânduri din scrierile S. Augustin, S. Paulin din Nola și din ale lui Rufin, izvorul cel mai puternic pentru a cunoaște viața S. Melanii, este biografia sfintei scrisă de Gherontie Ieromonahul, duhovnicul ei.

Această biografie a fost scrisă de Gherontie, după cererea unui episcop african. Nu se știe în ce limbă a redactat Gherontie opera lui, dar este sigur că în veacul V eră răspândită biografia aceasta, atât în versiune latină, cât și în versiune greacă.

Cu timpul originala scriere a lui Gherontie a dispărut. Până la 1884 posedam numai câteva fragmente manuscrise din versiunea latină ; și anume un codice din

secolul IX, păstrat în biblioteca din Chartres, altul în biblioteca din Valenciennes din secolul X. Biblioteca națională din Paris posedă un codice din sec. XI. Biblioteca din Douai unul din sec. XIII și altul din al XV. În monastirea Monte-Casino se găsește un codice latin din sec. XI sau XII. Cum spuserăm, nici unul din aceste codice, nu conține întreaga viață a Melaniei, nici nu sunt lipsite de adăogiri posteriore și neîntemeiate pe nimic serios¹⁾.

În grecește avem viața și cuvintele S. Melanii, de Simeon Metafrast. Scrierea se găsește tipărită în Viețile Sfinților la 31 Decembrie, și din ea posedăm câteva manuscrise, dintrecari cel mai vechiu este cel păstrat în școala evanghelică din Smirna și care este din secolul X²⁾.

În fine, în biblioteca barberiană se găsește un codice conținând „Viața S. Melanii“, într'un text cu totul deosebit de biografia lui Metafrast, și care se apropie mult de textul latin. Acest manuscris pare a fi din secolul X, deși Dukamp îl crede

---

1) Card. Rampolla, S. Melania. Pag. XLIV—XLVII.

2) Ibid., Pag. XLVII—XLVIII.

mai vechiu. El fu imprimat de Bolandiști, în anul 1900.

Palladie, în Istoria Laussiacă, a închinat un capitol S. Melanii. Lucrarea aceasta o posedăm în mai multe manuscrise, și a fost la vreme tipărită.

Petre Ivireanul a scris, și el, o viață a S. Melanii, al cărui text siriac l-a publicat Rabbe în Lipsca, la 1895.

La 1884 însă, D. D. Rampolla, pre atunci Nunțiu la Madrid, găsi în biblioteca din Escorial un manuscris latin, pe care studiindu-l, află în el întreaga biografie a Melaniei, în latinește, și reuși a se convinge că este un manuscris din anul 954.

Chemat curând după aceea de Leon al XIII la Secretariatul Statului, Cardinalul Rampolla luă asupra-și o sarcină așa de grea, încât silit fù să lase la oparte studiile ce începuse, asupra S. Melanii.

Dar după moartea lui Leon XIII, Cardinalul reluă studiile întrerupte cu douăzeci de ani înainte. La 1905, de sub teascurile tipografiei Vaticane, eși un splendid volum in folio, conținând atât textul versiunii latine, cât și cel al versiunii gre-

cești și capitolul din Laussiaca, care privește pre S. Melania.

Aceste texte le-a însoțit Cardinalul cu o introducere și cu notițe, cari îl fac cel mai erudit și mai competente istoriograf al Melaniei.

Curând după aceea, la 1908, Georges Goyau a publicat în franțuzește o interesantă biografie a sfintei, care apărură la Lecoffré, în colecția „Les Saints”. În 1909, Elena de Persico scrise, tot după datele Cardinalului, o vieată a Melaniei în italie-nește pre care, în 1912, o traduse în nemțește C. P. Dr. Romuald Banz C. S. B, și pe care Benziger o edită într'un elegant volum ilustrat, ce merită a fi citit de cei ce știu nemțește.

În fine, I. P. S. Arhiepiscop al Bucureștilor, D. D. Netzhammer, ne îndemnă să încercăm a da în românește, o vieată a Melaniei, lucru ce am început cu drag, căci ne permise să cunoaștem mai bine vieata unei sfinte ilustre, și să arătăm sentimentele noastre de venerațiune pentru istoriograful ei, ierarhul roman, care totdeauna a dovedit simpatie și reală bunăvoință pentru români.

Înainte de a lăsa condeiul din mână, să însemnăm și ce a devenit palatul Celimontan al Valeriilor, unde S. Melania s'a născut: După cum citim într'o notă din Elena de Persico, în secolul VI și VII el slujea de locuință unei monastiri de călugări de rit oriental, care aveau hramul S. Erasm. În secolul VIII și IX, era acolo un ospiciu numit Xenodochium Valerii. La 938 îl ocupau P. P. Benedictini din Subiaco. În anul 1084, focul distruse clădirile. Dabia pe la 1554, făcându-se săpături pre maldanele din Celiu, se dete iarăși de urmele palatului Valeriilor. În veacul XVII, prin săpături inteligente, se găsiră acolo o mulțime de mozaicuri, bronzuri, obiecte de artă și inscripțiuni interesante: Acum, din 1902, pre locul acela se ridică marelul ospiciu Adolorata, pentru adăpostirea celor reconvașenți și bătrânilor, întemeiat și întreținut cu fondurile testate de Anton Gerasi, Conte de Montferado.

Slavă Domnului în veci.

Nămăești, 18 August 1912.

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>
I. — Tinerețile Melaniei	3
II. — Sânta Melania în Italia	22
III. — Melania în Africa	46
IV. — S. Melania în Ierusalim	68
V. — S. Melania la Constantinopole	91
VI. — Sfârșitul S. Melanii	116
VII. — Cultul S. Melanii	125
VIII. — Praznicul S. Melanii	129
IX. — Isoare istorice relative la S. Malania	138

VERIFICAT
2017

15.208. — Tip. Profesională, Dim. C. Ionescu, str. Cămpineanu, 9.

BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ "CAROLI"
BUCUREȘTI

VERIFICAT
1987